

Muusikaalehti

Soome rahvalauliku ausammas Sortavalas.

Nr. 9 September 1935

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.

Einer, Helmi, ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, „Estonia“ teatrimaja, tel. 460-37.

Franz, Erika, pianist, Kopli tn. 26—3, telef. 453-57.

Gentz, Harry, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.

Hellat-Lemba, L., konservatooriumi lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.

Kapp-Rucktesche'i muusikakool, klaver, laul, viul, cello, Vene tn. 16—6.

Koch, Thekla, klaverisolist, saade, tunnid, Rohu tn. 11—21.

Kuntler, Erich, diplomeeritud cellokunstnik, tunnid, S. Tartu mnt. 74—4.

Laan, Herbert, viiulikunstnik, Tatari tn. nr. 21-a—15.

Lamp, Karl, cellokunstnik, tunnid, Rataskaevu tn. 20—3.

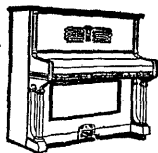
Lipand, Ella, kontsertlaulja, häälesäädja, Raudtee tn. 68—10.

Mohrfeldt-Viitol, H., konservatooriumi van. klaveriõpetaja, V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.

Mägi, Magda, klaveritunnid ja saade, S. Roosikrantsi 8—9, tel. 464-76.

Nicolai, F., pianist, Riigi-Ringhääling.

Plaks, Olga, pianist, Jannseni 5—2, telefon 310-26.

**Klaveritööstus
K. SAAR**

S. Juhkentali 10-a.
Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

PIANIINOSID,

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitud muusikatundjailt.

Prommik, Lilli, muusikaõpetaja, Jannseni nr. 7—7.

Redlich, Arvid, klaverisolist, saatja, tunnid, S. Karja 9—2-a.

Tamm, Aino, Tallinna konservatooriumi lauluõpetaja, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7,

Toomingas, Vold., muusikaõpetaja, koorijuht, Paldiski mnt. 42-b—6.

Vaks, Julius, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

Böläu, Rita, konservatooriumi itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

UUSIKALEHT

1935. XII AASTAKÄIK

TELLIMISHIND:

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas Kr. 2.—
Teistele . . . . . „ 2,25
Välismaale . . . . . „ 4,50

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VASTU
KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINNA, LAI T. 7. TELEFON. 431-82

Järgmine „Muusikalehe“ number ilmub
oktoobri algul.

SISUKORD:

Ülevaadet eesti noodist. — Ed. Visnapuu.
Hääle tervishoiust. — A. Rammul.
A. Lemba 50-aastaseks sünnipäevaks. — J. Aavik.
A. Glasunov 70-aastane. — J. Aavik.
Mõtteid peolaulude ja rahvushümni kohta. — M. Hermann, A. Karafin, A. Vedro.
Matkamuljeid välismaalt.
Otakar Ostrcil † — H. Schröder.
Meeskooride nurk: Võidulaul meeslaulupäevadele ja vabaõhujumalteenistus üldlaulupeole. — Kroonik; jne.
Tartu III laulupidu. — Senior.
Kalevala juubeliaasta laulupidu Sortavalas. — J. Teder.
Inglise arvamusi eesti muusika kohta.
Duuri-molli ümber laulupidude. Mitmesugust, illustrats., naljad.

Muusikaleht

Ülevaadet eesti noodist

Ed. Visnapuu

Tänavu pühitsetakse meie trükisõna 400 aasta juubelit, kuna 1535. a. ilmus esimene eestikeelne raamat. Eesti noodi iga ei ulatu nii kaugele. Kui aga vastavad tõele M. Lipu andmed („Kodumaa kiriku ja hariduse lugu I”, 1897), siis on esimene eestikeelsete sõnadega noodistus pärit 1622. aastast. Nimelt märgitakse sellisena jesuiit Wilh. (Guil.) Buccius’e poolt välja antud tartumurdelist katekismi „Institutiones Estonicae”, kus lisana olevat noodistatud värse. Teisel kohal tuleks juba arvesse mag. Heinrich Stahl’i „Käsi- ja koduraamat II“ („Hand vnd Haussbuch”), mis ilmus 1637. a. ja sisaldab viisidega liturgiasõnu. See on üldse esimene Eestis trükitud eestikeelne raamat (valmist. Gustav-Adolfi gümnaasiumi trüki-kojas).

Edasi järgneb ligi kaks sajandit, millise aja kohta pole teada andmeid noodiraamatute ilmumisest. Alles üheksateistkümnenda sajandi teine veerand tõi liikumist nootide kirjastamisse — seda muidugi vaimulikul alal. Kirikuõpetaja Eduard Philipp Körber andis 1827. a. välja ühehäälese koraaliraamatu, mis sisaldas sagedamini tarvitata vää viise laulu tartukeelsete tekstide algusega (M. Lipp). Raamatut olevat pikemat aega kasutatud koolmeistrite poolt koraalide õpetamise juures. Seda väljaannet aga pole senini kusagilt suudetud leida.

Järgmine noot on J. L. E. Punschel’i neljahäälne koraaliraamat, milline trükiti Leipzgis Breitkopf & Härtel’i kirjastusel

1839. a. Selles väljaandes leidub ainult tartu- ja tallinnamurdeline sisukord saksa-keelse kõrval. Meie oludele juba märksa lähemale nihkub Joh. Aug. Hagen’i noodi-

Hand- und Haussbuches
Für die Pfarrerherren vnd Kauf-
väter Esthnischen Fürstenthumbs/
Ander Theil/
Darinnen das
Gesangbuch /
Zusammen Colleten vnd Notationen.
In Teutscher vnd Esthnischer Sprache angefer-
tiget vnd auff eygenen Kosten zum
Druck übergeben/

Von
M. HENRICO Stählen / Pastoren-an
S. Catharinen Kirchen / Probst in Wirland vnd Jerwen vnd
des Königl. Consistorij Alsfloren.

Revall/
Druckts Christoff Neusner der älter/ Gymnasij
Typogr. Anno M D C X X V i l.

Heinrich Stahl’i „Käsi- ja koduraamatu“
esileht.

õpetus, mis kannab aasta-arvu 1841 ja ilmus Tallinnas päälkirjaga: „Õppetus, kuidas laulomehhed, ja kes muud tahtvad, joudvad notidest laulo visid üllesvõtta, lauloerrelate peäl mängides ja nende järrel

lauldes, ni hästi nemmad isse, kui ka nende õppetulapsed". Tallinna Oleviste kiriku organist J. A. Hagen on originaalteksti kirjutanud saksa keeles, tõlke valmistas G. H. Schüdlöffel. Kuna tõlkija keeletundmist ei saa pidada kuigi tugevaks ja tegemist oli erialalisi oskussõnu nõudva toiminguga, siis kujunes töö õige puudulikuks. Ometi aga näeme, et tollal leidus juba tarvitajaskonda eestikeelse noodiõpetuse jaoks.

Sama J. A. Hagen toimetas mõne aasta pärast (1844) uue väljaande „Laulo-wisirammat Tallinna ja Tarto Ma-kele laulorammatute kõrva ja peale sedda weel üks weikene lissa, trükitud Lindworse pärrijatte kirjadega Tallinnas". Mainitud koraalikoogu mahutab 268 tarvitatavat viisi ühes tekstide algusega. Paralleelselt ilmus ka neljahälne „Tallinna ja Tarto laulorammatute täis wisi-ramat“ 495 koraaliga. Nendest raamatutest toodi paarikümne aasta jooksul kummastki 4 trükki.

J. A. Hagen püüdis soetada materjali ka oreleile. Nii ilmus 1846. a. Erfurdis tema toimetatud eel-, vahe- ja järelmängude kogu kirikute jaoks „Lühhikesed Mängitükkid..." Edasi ta andis välja kaks 1—1½ trükipoognalist raamatukest, kus pakuti juhatusi maakiriku köstritele oreli mängimiseks ning muusikateooria alalgi. Üks vihkudest ilmus vist 1859, teine 1861 Tallinnas. Keeleline külg on võrdlemisi õige nõrk. Raamatud kannavad ajajärku iseloomustavalt pikki päälkirju, midagi eelsõna taolist.

Nimetult ilmusid „Agenda ehk käsirammat Lutterusse usso ristirahwa koggodustele Wenerikis" 1834, „Tallinna- ja Tarto-ma Kirriko laulo ramato laulo wisid" 1852, (E. A. Hörschelmann'i) „Mönned armsad laulud wagga süddame rõmustamiseks ühe ehk kolme heälega laulda" 1847, „Waimollikud laulowisid nelja heälega" 1852 (esimesed segakoorid) ja (Fr. Hollman'i) „Laulge nink mängige Issandale oman sõamen. 28 kerriko laulowit" 1860. Kui üsane ka L. A. Paulsen'i „Nelikümmend laulo nore rahwa kasuks ja rõmuks ühe ehk kahhe hälega laulda" 1853 ning B. Üxküll'i „XXIV Choräle u. Motetten.." ees-

tikeelsete sõnadega 1855, siis olekski ka märgitud noodikirjandus kuni möödunud sajandi seitsmekümnendate aastate alguseni.

Edasi järgneva 10 aasta jooksul ilmus umbes paarkümmend väljaannet esimeste ja korduvate trükkidena. Eestisoost tegeblasena nootide toimetamise alal asus päevakorda J. V. Jannsen, kellelt 1862. a. tuli „Eesti laulik" 120 viisiga. See raamat oli mõteldud ettevalmistajaks mitmehäälsele kogule. Enamikus saksa lauludest koosneva valimiku hulgas leidus paar viisi Jannsen'ilt endalt („Nüüd ülles Wenne allamad" ja „Kes on se mees") ning meie rahvaviisiks loetav „Kallis Mari" päälkirjaga „Peio iggatseminne". Isendast J. V. Jannsen oli oma maitse ja vaadete poolst eesti rahvaviisi vastane, milline asjaolu teda ei eralda muudest võõra toodangu pakkujatest. Esimeste ilmalike lauludega kogu kooridele „Laulud Sörve-maalt" tuli 1864. a. M. G. E. Körber'ilt; teine anne järgnes 1866. Sisuliselt ei antud siin kuigi palju. Juba 1866. a. on J. V. Jannsen jõudnud vaimulike segakooride koguni „Koorilaulja koddo ja kirrikus"; teinegi anne tuli varsti — 1867, kolmas ilmus järgmisel aastakümnel (1873). G. F. Rinne andis 1868. a. välja „32 laulu", kus leidus üsna väärtuslikke töid. Selle kogu juure kuulub ka lühike noodiõpetus — kaunis nõrga keelelise küljega. Tähelepanu väärib juba A. Erlemann'i „Musika õppetust", milline ilmus 1864. a. ja tolle aja kohta kuulub paremate hulka vastavalt alalt. Keeleliselt hääd kordaminekut näitas F. Kuhlbars'i „Laulik koolis ja kodus", mille esimene anne trükiti 1863 (II 1875); T. H. Hesse „Taweti laulukannel" ka 1868. a. oli kaunis kehv. Esimese laulupeo aastal — 1869 — tuli terve rida väljaandeid. Kõige enne olgu märgitud „Eestirahwa 50-aastase Jubellpiddo Laulud", milline sisaldas kaks Kunileidi laulu („Mo issama on minno arm" ja „Sind surmani ma tahan"). Samuti avaldas C. R. Jakobson oma „Wanemuine Kandle Healed", kuhu oli paigutatud Kunileidi töid, soome laule ja rahvaviise Kunileidi harmonisatsioonis; tekstide autoritena esinesid Kreutzvald,

Koidula, Jakobson. Siin juba tundus suunda ning ilmet. Samal aastal ilmus ka P. Abel'i võrdlemisi häa valimik „Laulu pärlid“ ja paar nõrgemat kogu — F. Brandt'i „Pisukene Laulu- ja mängimees“ ning J. R. (osenberg'i) „Waimulikud Laulud Eesti Rahwale“.

Kuna kooride tekkimine ja tegevus võttis enam hoogu ning nõudmine nootide järgi suurenes, siis hakkas rohkemal arvul tulema uusi väljaandeid. Päälegi seisis toi-

kaudu: „Wanemuine ehk Neljakordne Laulu-Lõng“ 1870 ja „Kooli kannel“ 1908. Ka K. Mumme valimik „Kuulsad Waimulikud Segakoorid“ 1871 esineb Kuhlbars'i tõlgetega. Märkida tulevad J. Nebokat'i toimetatud kaks kogu 1870. aastast — „Ilmalikud Meestekoorid“ ja „Hosianna“. A. H. Willigerode'lt ilmus muidu üsna korralik, kuid keeleliselt nõrgem „Laulosalgokenne“ I — 1870, II — 1872 ja võrdlemisi kena kogu „Kontserdi laulud“ 1881

214 Die Consecration.

Noodistusi Heinrich Stahl'i „Käsi- ja koduraamatust“.

226 Auf Himmelfahrt.

Auff Pfingsten.

metamine õieti ainult laulusõnade sobitamises. Noodikirjanduse soetamine kujunes tihti kaunis kergesti võetavaks tööks, mispärast parema materjali kõrval anti küllalt välja nõrku valimikke saamatul kujul. Kui eespool ilmunud noodiraamatud on märgitud täielikumas ulatuses, siis edasi artikli piirid ei luba käsitada kõike, vaid tuleb loetlust suruda kokku ja teha üldisemaid tähendusi.

F. Kuhlbars, kellest juba varem oli juttu kui korralike tekstide soetajast, ilmutas ennast sellest küljest veelgi väljaannete

(vist Jannsen'i kaasabil). Edasi oigu nimetatud F. Hollman'i ja F. Brenner'i „Laulu vara“ I — 1877, II — 1880, III — 1884. Sellel ajajärgul astus tegevusse ka K. A. Hermann, kes on ületanud teised oma väljaannete arvuga. Juba 1875. a. temalt ilmusid kaks raamatut — „Eesti Kannel“ ning „Kooli ja Koori Kannel“. Teise laulupeo juhina ta toimetab vastava noodi 1877 ning lisas samal aastal veel „Kodumaa laulja“. Nimetatud „Eesti Kandle“ II anne ilmus 1883, III — 1884. Edasi järgnesid „Laulu-

-kaja“ 1884, „Hörschelmann'i laulud“ 1884, „Völkerlieder“ (2 annet 300 lauluga 27 rahvusest, nende seas 55 eesti laulu) 1893, „Eesti rahvalaulud segakoorile“ 1890, II — 1905, III — 1908, „Ilu hääled“ 1897, II tr. 1905. Kui siia arvame juure „Postimehe“ muusikalisad, kolmteist aastakäiku „Laulu ja mängu lehe“ lisasid ja muud mitmesugust, siis saame õige suure hulga K. A. Hermann'i toimetatud noodimaterjali, mille hulgas leidub üsna rohkesti tema enda loomingut. Kui sellest toodangust eraldame paremiku, koguneb päris kenake arv tähendusega palasid; küllalt nähtav osa aga ei vasta nõuetele ja on pakutud üle.

K. A. Hermann'i kõrval märgime veel eesti tegelasi, kes andsid välja noodikogusid, milliseid tuleb arvestada. A. Grenzstein'ilt ilmusid „Kooli laulmise raamat“ (6 annet) 1878, „Eluea-kontsert Meeskoor-

1915, II — 1901) ning nendest tehtud väljavõtetes. Möödunud sajandi lõpupoolel ilmunud väljaannetest (näit. usulahkude kirjandus, pillilood, noodiõpetused j. m.) jätame siin märkimata vähema kandvusega ja tähendusega tooted.

Väljaannete hulka, milledele sai osaks laiem levik ja määravam koht, tuleb lugeda laulupidude noote. Kuna juba hakkas kerkima esile eestisoost heliloojaid, siis ka algupärane materjal nendes kogudes võttis juure ilka suuremat ulatust ja tähtsust. Üldlaulupidusid möödunud sajandil peeti ära kuus; noodid sisaldasid tõteid meeskooridele ja alates neljandast laulupeost ka segakooridele, milline osa kujuneski kandvamaks.

Eestlaste seast tõusnud heliloojad asjaarmastajatena ja kutseliste isikutena muutsid ka suhted oma ning võõra mater-

Räkige ise keskis laulo- ja kituse lugudega, ja waimolikko lauludega, laulge. ja laulge mängides Isäända. le ommas süddames. Cw. 5.49.

J. A. Hagen'i „Laulu- ja viisi- raamat'u“ esileht.

rile“ 1886 ja „Rahvapidu laulud“ 1887. P. Abel dr. M. Veskega toimetasid „Laulukogu“ 1880; A. Linde'lt tuli „Löbus Löuke“ 1881. M. Veske sobitas oma luuletusi muusikaga kogus „Laulud viisidega“ 1874, M. J. Eisen'gi katsus jõudu waimulike laulude alal. M. Vares toimetas „Kalevala“ meeskoori repertuaari rahva kätte „Kalevala kontserdi-lauludes“ (I — 1898 ja

jali tarvitamises. Tähelepanu äratavate jõududena nimetame A. Kunileidi ja A. Thomson'it, samas märgime ka F. Saebelman'n'i. Varsti aga ilmusid kõrgema hari- dusega muusikud, nagu J. Kappel, A. Läte, M. Hermann, K. Türrpu. Kõigi nende loo- ming tõi elevust ja aitas kaasa sisulise pöörde sünnitamisel. A. Kunileidilt jäi meile päranduseks vähe laule, enamik on

länud kaotsi; sama äpardus juhtus ka Thomson'iga. Siin mainitud autorid oma kooritöödangu avaldasid trükis suuremalt jaolt. Nendest M. Hermann toimetab rohkesti väljaandeid, milledes tema enda loomingu kõrval leidub tööd teistelt eestlastelt, samuti välistöödangut. K. Türrpu'd võime nimetada väljaannete toimetajana.

Möödunud sajandi viimastel aastatel lõpetasid oma hariduse veel R. Tobias ja A. Kapp. Käesoleval sajandil järgnesid eelmistele heliloojad M. Lüdigi, A. Wirkhaus, M. Saar, R. Kull, P. Süda, J. Aavik, J. Simm, A. Lemba, C. Kreek, H. Eller, A. Vedro. Iseseisvuse ajast on pärit J. Jürgenson, T. Vettik, R. Päts, E. Aav, V. Nerep, V. Leemets, A. Karafin, E. Kapp, E. Tubin, H. Känd, R. Heinmets, J. Hiob, G. Ernesaks, E. Oja, J. Tamverk, R. Ritsing ja teised.

Helitööde tootmine võttis järjest ikka laiemat ulatust ja on viimasel ajal kujunenud õige intensiivseks. Kui meil varemini oli puudus kirjastatavast, siis nüüd tekitab raskusi just materjalide trükis tootmine. Oieti ainukesena saame avaldada väikevorme — koorilaule ja soolopalasid. Kõige rohkem on meil ilmunud koorilaule, milles iseseisvuse ajal langeb õige palju teeneid E. Lauljate Liidule. Möödunud aastal alustas koorilaulede kirjastamist ka Autorikaitse Ühing; seda toimingut on arendanud samuti autorid ise üksikult. Ometi meil seisab hulk koorilaule käsikirjades. Loetlust hilisemate aastakümnete kohta pole siin tuua võimalik.

Suurema koorilaulede kirjastajana Lauljate Liit on noote annud välja üle 50-numbri, kuhu hulka kuuluvad üsna mahukad kogud, nagu laulupidude noodiraamatud, antoloogia jne. Samuti Lauljate Liit teostab ka pillikoori palade soetamist; tänavu ilmus isegi õpik puhkpillidele. Muusikateaduslikult alalt Lauljate Liit kirjastas J. Zeiger'i uurimuse — monograafia eesti rahvaviisi üle. Autorikaitse Ühing alustas koorilaulede väljaandmist möödunud aastal; seni ilmunud kaks vihku sisaldavad paarkümmend üksiktoodet. Kümnekond aastat tagasi üritas noodikirjastamist „Esto-Muusika“, kes on annud välja

koori- ja soololaule ning instrumentaaltöid. Praegu soololaulede ja instrumentaalpalaude trükkimisega tegeleb hoogsamini Helikunsti Sihtkapitali kirjastus; välja anda on jõutud juba 70 numbri ümber. Meie heliloomingut vähesel arvul on ilmunud ka võõrsil.

Noodistus J. A. Hagen'i „Laulovisitamatusi“.

Eesti noodi kohta trükitud kujul võime saada pilti ainult väikevormide alal — ja sedagi väljaspool viimaseid aastakümneid.

Ulatuslikumatest töödest ei ole meil kirjastatud õieti midagi. Küll aga käesoleval momendil meie tohime tunnistada omaks suure arvu helitöid, millised esindavad peaaegu kõiki loominguallasid. Meil on juba võideldud kätte võrdlemisi kõrge tase kooritoodangu alal; samuti tähelepanu äratavat leidub ka soolo- ja ansamblipalade, orkestriteoste, vokaal-instrumentaalsete vormide ning lavaloomingu valdkonnas. Kandepinna avardamiseks peame väärtuslikuma osa toodangust suunama

väljapoole, mille kaudu ühtlasi ka leiame rahuldust oma pingelise eluavalduse näitamisest kultuurilma ees.

Iseseisvuse aastad loominguilise tegevuse kõrval on tõstnud elavamalt esile ka vajaduse õppekirjanduse järgi, millisel esineb samuti rida isikuid oma saavutus-tega.

Üldiselt areneb praegu kõikidel muusikaalu avalduse aladel tootmine hoogsasti ja olukord vastab meie kiire ülesehitava töö liikumisele.

Hääle tervishoiust

Prof. A. Rammul

Inimese hääleelundid, mis tekitavad kõige meeldivamaid helisid, on üks täielikumaid, aga ka õrnemaid aparate. Ta on tarvitata nii mitmekülgsest ja tema väljendusvõime nii laialdane, nagu seda pole ühelgi muusikariistal.

Need hääleelundid võivad aga väga kergesti rikkida, kas välistel või seesmistel põhjustel, või ka valesti või üleliigselt, kuni üliväsimiseni viivast tarvitamisest. Paljud lauljad, aga ka advokaadid, kooli- ja kirikuõpetajad ning teiste kutsete esindajad, kellel tuleb palju rääkida, kannatavad sageli häälerikete all; mõned kaotavad isegi enneaegu oma hääle sedavõrd, et nad oma ametialal enam ei suuda tegutseda — sageli päämiselt just hääleelundite vale tarvitamise tõttu.

Hääle korrashoiu ja tervishoiu edukaks läbiviimiseks on vajaline:

1. hääleelundite tundmine;
2. õige häälesäade ning hääle otstarbekohane ja õige tarvitamine;
3. hoidumine hääleelundeid kahjustavast väliseist ja seesmisist mõjudeist ja tegureist;
4. üldise keha- ja vaimutervise eest hoolitsemine ja keha vastupanu tõstmine.

Käesolev kirjutis on mõeldud päämiselt lauluharrastajale, ent üldised hääletehnilised põhilused on maksvad ka kõikide teiste kohta, kellel elukutselises tegevuses tuleb palju häält tarvitada. Rõõmustavaks nähteks on, et mitmed laulukoorid oma

liikmete häälesäadmisele ja häälekultuurile rohkem tähelepanu on hakanud pöörama.

Enne puhte hääletervishoiu küsimuse käsitlemisele asumist vaatleme, missugune peab olema ja millistele nõuetele peavad vastama nii lauluõpetaja kui ka lauluõpilane.

Missugustele nõuetele peab vastama hääleõpetaja?

Lauluõpetaja valikus peab olema väga ettevaatlik, sest ta peab omama teadmisi inimese hääleelundite anatoomiast, füsioloogiast ja heliteooriast, peab olema häälelaulu, õige hääletehnika tundja ning tubli laulupedagoog, kuigi ta ise ei tarvitse olla väljapaistev laulja. Nii ei kõlba lauluõpetajaks ka häälelaulja, kui tal puudub pedagoogiline anne. Tegelikult peavad aga kahjuks paljudki „läbilaulnud“ lauljad end väga häaks lauluõpetajaks. Toome Imhoferi raamatust „Krankheiten der Stimme“ M. Wallerstein'i iseloomustavad nõuded lauluõpetaja kohta:

„Lauluõpetajaks olgu vaid isik, kes oskab oma õpilasele seletada, kuidas kõik laulmisel toimub ja seda nelle ka tegelikult suudab näidata; kes vale ja õigeid toone, halbust ja paremusi laulmisel eraldada ja ka tegelikult oskab näidata; kellel on täpne vaatlemisvõime, et loomulikku eraldada loomuvastasest; kes tunneb ära õpilase iga üleliigse pingutuse, oskab leida ja kõrvaldada selle põhjusi; kes ühes ilutundega omab hääd kombinatsiooniannet, et ta õpilasele igat seisukorda võiks kiiresti selgitada.“

tada — lühidalt, kel iga laulmisprobleemi lahendamise on selge ja kes seda oskust võib õpilasele anda edasi ka pedagoogiliselt, ja mis ka väga tähtis — kes on kohusetruu ja kellele kunst jääb tõsiselt pühaks asjaks.“

Lauluõpetaja peab individualiseerima, kohandama oma õpetust, kooli ja meetodit õpilase iseloomule ja andele. Ta peab enne tööle asumist põhjalikult katsuma järele õpilase hääleulatust, iseloomu, väljendusvõimet jne. ning sellele vastavalt töötama välja oma õppekava. Lauluõpetaja ärgu püüdku häälelt saavutada seda, mis pole võimalik, näit. tenorit arendada bassiks või ümberpöörduks.

Tuleb valida parim lauluõpetaja, küllaldaselt edasijõudnud õpilastega, kes võiksid aidata algajat. Lauluõpetaja kandidaadid peaksid ise ka mõni aeg abijõuna töötama tunnustatud lauluõpetuse meistrite juures ja tema valvel õpetama ning alles siis ametlikult komisjonilt loa saama omale võtta õpilasi.

On väga tähtis, et lauluõpetaja hääleväsimuse esimesi tunnuseid juba algul märkaks, suudaks selgitada selle põhjusi ja neid kõrvaldada. See oskus hoiab temalt eneselt ja õpilaselt palju muret, pettumusi ning meelepaha.

Lauluõpetaja ja laulja koostöö peab olema tihe ja südamlirik; nende vahel peab valitsema täielik usk teineteise võimetesse. Õpetaja on täie hinge ja armastusega, hoole ja rõõmuga oma töö juures, kui õpilane avaldab tõsist püüdu ja ka edu oma töös. Lauluõpilane saab üle oma noru- ja ahastusehoogudest, mis mõnikord võivad juhtuda ka andekail õpilasil, kui tal on küllaldaselt — õigustatud — usku õpetaja võimesse.

Milline peab olema lauluõpilane?

Kõigepäält — kas peab laulmist tingimata õppima?

On ju küllalt looduslikke lauljaid, kes seltskonnas ja asjaarmastajate lavadel on esinenud näiliselt vägagi edukalt. Selle kohta olgu tähendatud, et kunstilaul vastava asjatundliku koolita on täiesti mõeldamatu. Loodusliku laulja hääli ei pea millalgi kaua vastu, vaid langeb alati võrdlemisi lühikese aja jooksul hääleväsimuse ohvriks. Ka näitlejate hääli vajab asjatundlikku koolitamist ja järeelvalvet.

Kes soovib õppida kunstilauljaks, peab kõigepäält ise pääle põhjalikku ja tõsist järelekaalumist jõudma otsusele, kas tal tööpoolest on eeldusi saada hääks lauljaks. Esimeseks nõudeks on tubli tervis. Laulu õppija peab omama ka andeid, muusikalistsust, intelligentsi ja küllaldast üldhari-

dust. Ta peab oskama ja suutma süveneda muusikateose vaimu sisse ja väljendada seda õieti mitte ainult vormiliselt rütmis, meloodias ja hääles, vaid ka hingeliselt õiges tõlgitsemises.

Kellel on soov hakata õppima laulmist ning leiab enese olevat selleks võimelise ja kohase, peab laskma end katsuda ning vaadata läbi tubli lauluõpetajal ja eriarstilt. Need teevad kindlaks, kas tal, esiteks, on eeldusi saada hääks lauljaks ja teiseks, kas tema häälelendid on korras, või takistavad leiduvad põikused siiski edukat lauluõppimist; kas saab mõnda puudust tarviliselt parandada, ravida, või tuleb kaivatsusest üldse loobuda. Eriarsti ülesandeks jääb veel järele vaadata, kas kandidaadi häälelendid on terved ja üldine tervis tubli. Kopsutuberkuloosi, kroonilise kõri-rikatarri jne. puhul tuleb loobuda lauluõppimisest. Mõnest kehvast, kõlatust häälest ei saa üldse lauluhäält, kuna aga mõnda vähemeeldivat algaja näitleja häält otstarbe kohaste harjutuste abil siiski võib muuta rahuldavaks. Ent laulu õppida soovija saatuse otustamisel võib juhtuda ka eksimusi. Nii mõnestki „halva“ häälega ja esialgsel „proovimisel“ isegi andetuks tunnustatud isikut on hiljem kujunenud hää laulja. Seepärast on vaja just algul kutsevaliku ajajärgus pöörduda kogunud lauluõpetaja poole.

Hääleelundite anatoomiast ja füsioloogiast.

Nimetatud küsimust on lähemalt käsitletud selles ajakirjas (dr. E. Saareste, „Muusikaleht“, okt. 1929, lk. 297—305) ja mitmes käesoleva kirjutise lõpul märgitud töös), mispärast hääleelundite ehitust ja tegevust (anatoomiat ja füsioloogiat) puudutame siinkohal ruumi säästmise otstarbel ainult üldjoontes ja niivõrd, kui see on mõõdapärasema vajaline praeguse artikli edukamaks rakendamiseks.

Hääleaparaadis tekkivat heli nimetatakse hääleks. Häält tekitavad kõris asuvad häälepealad, mis pannakse võnkuma kopsust hingetoru kaudu läbi häälepilu surutud õhu abil. Häälepaalte võnkumiste arv iseloomustab igat tooni. Minnes edasi läbi kurgu ja suuõõne, omab hääli erilist värvingut ehk tämbrit. Eeltoodu põhjal jagatakse hääleelundid nelja ossa: 1) kopsud, 2) hingetoru, 3) kõri ja 4) resonantsõõned (kurgu-, suu- ja ninaõõs. Mitmest kõhrest (krõmpsluu) koosnevad kõris asetsevad häälepealad, mis tekitavad häält kopsudest hingetoru kaudu tuleva õhu survel liikuma pandult.

Päälpool kõri asuv õõs on kurk, mille tagumiseks seinaks on limanahaga kaetud lülid. Külgeinad koosnevad lihastest.

Alumiseks eelseinaks on kõripäälis ja keelepära. Ees ülal on kurgu ja suukoopa eraldajaks kurgupurje nibu ja kaks paari volte. Suuõõne ülemiseks seinaks on kõva ja pehme suulagi, eesseinaks kaks rida hambaid ning külgseinteks palged. Suuõõne alumist osa täidab keel. Ninaõõs on suuõõnest lahutatud suulae abil, mis läheb üle pehmeks lihaseks, kurgupurjeks. Ninaõõs on jagatud kaheks, avanedes taha ninakurgu (kurgu jatku) poole. Ninaõõne seinteks on luu ja kõhr, mispärist ta maht on püsiv.

Suuõõne ja kurgu kuju muutmise teel võime teatava kõrgusega toonile anda mitmesugust kõla (a, e, i, o, u jne.).

Hääleelundite mõnede osade tegevus alub otseselt meie tahtejõule, näit. keel, alumine lõug, huuled, palged ja enamik lihaseid võivad tegutseda meie tahtel. Meie võime näiteks oma näol kutsuda esile kas grimasse või armsat meeldivat naerast. See on tähtis häälesäädjale ja lauluõpetajale, et ta teaks, mida õpilaselt võib nõuda ja kuidas saavutada soovivat.

Kõri ja hääle arenemine. Lapsepõlve rääkimishääle toonikõrgus püsib esimeses oktavis, ulatudes kõige enam teise oktavi keskmiste toonideni. Laste hääleulatust näitab järgmine tabel:

Vanus	Poisid	Tüdrukud
	Kromaatilist tooni	Kromaatilist tooni
6 aastat	8—13	8—13
9 „	13—22	10—21
12 „	18—25	16—25

Kahjuks patustavad mõnedki lauluõpetajad üldhariduslikes koolides õpilaste hääle suhtes, näit, sundides õpilasi laulma nende hääleulatusele mitte sobivaid laule. Vaatleme siis noorte hääle arenemist lähemalt. Lapsepõlves laulma õppimise ülesandeks on kuulmise, rütmitunde, õige häälealge, häälepainduvuse arendamine, hingamisharjutused ja lihtsate viiside laulmine. Mõni aeg päälle häälemurdu, umbes 18-aastaselt, kui organism ja hääleelundid on juba küllalt arenenud ja tugevad, võib alata lauluõppimist.

Paulsen on uurinud umbes 3000 lapse hääleulatust ja oma uurimuse tulemusel kujutanud nootides. Poolnoodid tähendavad poislaste, veerandnoodid tütarlaste häälele ulatust:

Gutzmann sen. ja Flatau kooliõpilaste lauluhääle uurimuse tulemused on kokkõlas Paulsen'i omadega.

Laste hääleulatuse tabel Paulsen'i järgi.

Vanuse-aasta	Poeglapsed		Tütarlapsed	
	75 0/0*	25 0/0	75 0/0	25 0/0
6	d ¹ -a ¹	$\left\{ \begin{array}{l} d^1-c^2 \\ c^1-g^1 \end{array} \right\}$	d ¹ -a ¹	$\left\{ \begin{array}{l} d^1-c^2 \\ c^1-h^1 \end{array} \right\}$
7	d ¹ -b ¹	$\left\{ \begin{array}{l} d^1-d^2 \\ c^1-a^1 \end{array} \right\}$	d ¹ -c ²	c ¹ -f ²
8	d ¹ -h ¹	$\left\{ \begin{array}{l} d^1-e^2 \\ c^1-c^2 \end{array} \right\}$	d ¹ -d ²	h-f ²
9	d ¹ -c ²	h-f ²	c ¹ -d ²	$\left\{ \begin{array}{l} h-f^2 \\ b-es^2 \end{array} \right\}$
10	c ¹ -d ²	b-f ²	e ¹ -c ²	h-g ²
11	h-d ²	$\left\{ \begin{array}{l} a-e^2 \\ h-g^2 \end{array} \right\}$	c ¹ -f ²	$\left\{ \begin{array}{l} b-g^2 \\ a-e^2 \end{array} \right\}$
12	h-e ²	$\left\{ \begin{array}{l} a-f^2 \\ b-g^2 \end{array} \right\}$	h-f ²	a-g ²
13	$\left\{ \begin{array}{l} h-e^2 \\ b-es^2 \end{array} \right\}$	a-g ²	h-f ²	a-a ²
14	b-e ²	$\left\{ \begin{array}{l} g-es^2 \\ a-g^2 \end{array} \right\}$	h-f ²	$\left\{ \begin{array}{l} h-a^2 \\ a-g^2 \end{array} \right\}$
15	h-e ²	$\left\{ \begin{array}{l} g-f^2 \\ a-g^2 \end{array} \right\}$	h-f ²	$\left\{ \begin{array}{l} h-g^2 \\ as-f^2 \end{array} \right\}$

Weinberg on uurinud 800 lapse juures hääleulatust ja koostanud keskmistest andmetest arutamise teel järgneva piirtoonide tabeli, millisest tuleks koolis laulmisel täpselt hoida kinni.

Vanus	Poeglapsed	Tütarlapsed
7	c ¹ -c ²	c ¹ -c ²
8	h-c ²	h-c ²
9	b-d ² -es ²	b-d ²
10	b-es ²	b-e ²
11	a-b-e ²	b-e ²
12	a-cis ² -d ²	b-e ² -f ²
13	b-cis ²	b-f ²
14	~~~~~	a-f ²

Lapsepõlve hääle ei võimalda sugugi mitte õieti ennustada tulevast täiskasvanu

*) 0/0% uuritud laste üldarvust oli vastava hääleulatusega.

häält. Näiteks Behnke ja Brown'i järgi 266 seminaristist laulsid:

lapsepõlves sopranit, täiskasvanult tenorit 34 isikut,
lapsepõlves sopranit, täiskasvanult bassi 55 isikut,
lapsepõlves alti, täiskasvanult tenorit 65 isikut,
lapsepõlves alti, täiskasvanult bassi 112 isikut.

Kõri kasvamine ei jälgi mitte üldist kehakasvu, vaid toimub hooti. Suurim füsioloogiline muutus hääles toimub 12.—16. eluaasta sugulise küpsemise ajal, tütarlastel vähe varem, poisslastel hiljem, ning seda muutust hääles nimetatakse häälemurruks. Poistel kasvab kõri neis aastais väga lühikese aja jooksul õige suurel määral ja häälepaelad pikenevad umbes ühe kolmandiku võrra; hääli muutub järsku sügavamaks. Murdumisel langeb hääli esialgu hoopis madalamale, kui see vastab pärastisele häälekõrgusele, ning alles mõne aja pärast omandab hääli normaalse kõrguse. Sageli „põristab“ poiss häälemurru ajal sügavat bassi — laulmine on sel ajal keelatud, mida kahjuks unustatakse mõnikord — hiljem laulab aga tenorit. Muutused tütarlaste hääles ei ole nii suured. Häälemuutuse ulatust kujutab järgmine skeem (Gutzmann'i järgi):

Artur Lemba 50-aastaseks sünnipäevaks

24. septembril pühitseb meie tähtsamaid klaverikunstnikke ja viljakaid heliloojaid, Tallinna Konservatooriumi professor Artur Lemba oma 50 a. sünnipäeva. Sel puhul on tehtud minule ülesandeks esitada ülevaadet juubilaril elust ja tegevusest. Kuna aastate kestel juubilariga on tulnud töötada rööbiti küll konservatooriumis, küll üldse meie helikunsti mitmesugustel aladel ja see ühestöötamine on jätnud temast kõigiti soodsa mulje kui andekast, kuid tagasihoidlikust ja aristokraatlik-diskreetsest kunstnikust, ühtlasi aga ka

Laulmisest häälemurru ajal, samuti iga-sugu muust hääle pingutusest, tuleb täiesti loobuda, mida aga ka mõned lauluõpetajad keskkoolis unustavad. Naisterahvad peavad ka kuupuhastuse ajal oma häält hoidma.

Vältab häälemurd liiga kaua (normaalne vältus 6—8 nädalat) või kui esinevad tugevad põletikulised katarrid, siis on see haiglane näht. Ravimiseks tuleb pöörduda arsti poole. Igal juhul tuleb hoiduda hääle murdumise ajal selle vägivaldsest kõrgendamisest, kuna poisid sageli püüavad pidada kinni oma endisest, harjunud häälekõrgusest.

Täiskasvanute keskmine hääleulatuse on järgmine:

bass	E — e ¹
bariton	G — a ¹
tenor	H — h ¹
alt	f — f ²
mezzosopran	a — a ²
sopran	e ¹ — e ³

20. eluaastast päale algab kõrikõhredes lubisoolade sadestumine. Toimub nii ütleme kõhrede „luustumine“ (tõeline luustumine algab alles kõrges vanaduses), miline protsess täitub kõikides kõrikõhredes umbes 50. eluaastast. Üle 60. eluaasta jõudes hakkavad häälepaelte lihaskiud ja kõri limanaha näärmed kõdunema. Limanahk muutub kuivemaks ja häälepaelad vähenevad. Vanaduses muutub hääli kopsude võime vähenemise tagajärjel nõrgemaks ja häälepaelte kuivamise tõttu kõrgemaks. Hääli muutub värvituks, „plekiseks“. Tekib hele kõlavärving. Esimesed vananemise tunnused lauluhääles ilmuvad meestel 50-aastaste aastate keskel, naistel hiljem.

(Järgneb.)

kui rahufikust ja hätahtlikust kolleegist, siis täidan seda austavat ülesannet meeleldi, püüdes sooritada oma kollegiaalset aukohustust juubilaril vastu tema tähtsal aupäeval.

Lubatagu selleks kõigepäält tuua mõned andmed tema noorpõlvest ja õppeajast.

Artur Lemba sündis 24. sept. 1885 Tallinnas oma vanemate kolmanda — kõige noorema — lapsena väga muusikahuvilises perekonnas. Juubilaril isa Gustav Lemba, ametilt väljaõppinud tiseri-zunfti sell, oli — päämiselt iseõppimise teel — ajajooksul

omandanud niipalju klaverimängu oskust, et ta sai silmapaistvaks ja otsitud tapööriks*) nii saksa kui eesti seltskonnas („Lootuse” ja „Estonia” peoõhtud) tolleaegses Tallinnas. Hiljem Peterburki asudes õppis ta Leopas'e juures õige ruttu ka klaverihäälestamise ning sellest päle sai muusika tema kutsetööks, ülespidamise allikaks. Vanem vend Theodor ja õde Ludmilla said oma esimese muusikaõpetuse isalt ning olid pärast noore Arturi esimesiks klaverimängu õpetajaks. Ema Marie, sünd. Mullas, Raplast pärit, oli ka suurte muusikaliste huvidega; (tema vennaõjad Mullased olid oma-ajal väljapaistvad kutsemuusikud-orkestrandid vanas „Estonias” ja Helsingi linnaorkestris — surid noorelt). Nii valitses Lemba'de perekonnas tihe ja harrastusrikas muusikaline õhkkond; tehti palju ja tihti kodus ansambli muusikat ja mängiti klaverit neljakäeliselt. Tänu sellele soodsale olukorrale, noore Arturi muusikaandend võisid hakata juba õige varakult idanema. 1895. a. perekond asus Peterburki, vend Theodor astus konservatooriumi ja Artur hakkas esiteks õelt, pärast vennalt saama süstemaatilist klaverimängu õpetust. Ta tegi häid edusamme, nii et juba 13 a. poisikesena esines avalikult Peterburgi eesti seltside peoõhtuil. 1899. a. astus Artur konservatooriumi klaveriklassi prof. Van-Ark'i juure, kes teda maksuta oma õpilaseks võttis. Päle V. A. surma õppis ta prof. Tolstovi ja Borovka' klassides. Rööbiti klaveriga käisid ka kompositsiooni õpingud (prof. Solovjev — harmoonia, kontrapunkt, fuuga, Rimski-Korsakov — praktiline kompos., Glasunov — instrumentatsioon). Kõik need õpingud möödusid õige soodsalt ja edukalt. Lemba oli andekas, hoolas ja virk õpilane ning sellepärast oma õpetajaist armastatud ja lugupeetud. Eriti soojalt ja osavõitlikult suhtus temasse A. Glasunov, nagu see selgunud G. kirjadedest, mis tõendavad, et nende vahelkord arenes edaspidi, päle L. konservatooriumi lõpetamist, üksteist austavaks sõpruseks, mis kestab tänaseni nii, et nemad ammu on juba sinasõbrad.

Lemba õppeaeg möödus järelikult kõigiti soodsas ja edasijõudmise edukas olukorras — talviti õppides, tunde andes, kontserteides, suviti väljaspool Peterburki, päämiselt Lõuna-Venemaa mõisades muusika- ja keelerепетиitoriks olles. Viimases olid tema õpilaseks-teoreetikuiuks, päle teiste, kaks praegust heliloojat — Ijašenko ja Bützov, kelledest esimene on praegu välismaal tuntud helilooja-modernist, teise teosed mitmel pool kirjastatud ja auhinnatud.**)

1908. a. lõpetab L. konservatooriumi ka-

helerialal — klaveril Rubinstein'i preemia-ga (tiibklaver) ja väikese kuldaurahaga, kompositsioonis suure hõbeaurahaga. Sama aasta sügisel valiti ta Peterburgi konservatooriumi klaveriõpetajaks, ühendati 1910. a. vanemaks õpetajaks ja 1915. a. professoriks. See imekiire tõus teenistuskarjääri redelil annab tunnistust tema kunstnik-pedagoogi edust ja kõrgest hinnangust konservatooriumi suurte nimedega kolleegide-professorite poolt.

Konservatooriumi lõpetamisega algab L. ka intensiivne kontserteerimine, mis kestab Venemaal kuni revolutsioonini ja muutunud olukorras ka päle seda kuni kodumaale opteerumiseni 1920. a. Kodumaal jätkuvad kontserdid ja esinemised Tallinnas, Tartus ja teistes linnades, ühtlasi ka mitmekordsed välisesinemised Riias, Helsingis, Budapestis, Stokholmis ja mujal. Siinjuures peab mainima, et L. on päle oma klaveriõhtute väga palju esinenud suurteil sümfooniakontsertidel. Nendest tähtsamatena tuleks nimetada järgmisi: 1908. a. Peterburgis, Moskvas ja Odessas A. Glasunovi juhatusel Rimski-Korsakov'i surma mälestuskontserdid, Pavlovskis Järnefelt'i juhatusel oma I klaverikontserdiga ja kodumaal paljud esinemised Tallinnas ja Tartus R. Kulli ja nende ridade kirjutaja juhatusel Čaikovski, Rimski-Korsakov'i, Škriabin'i, Glasunovi ja oma kahe klaverikontserdiga.

Lemba' muusikapedagoogiline tegevus on kestnud vahetpidamata 1908. a. kuni käesoleva ajani, alates end. Peterburgi konservatooriumist ja kestes edasi praegu E. V. Tallinna Konservatooriumis. Vahepääl oli ta ühe aasta (1922/23) Helsingi konservatooriumi professoriks, kuid igatus kodumaa järele tõi tema jälle Tallinna tagasi, vaatamata sellele, et talle Helsingis pakuti isegi kõrgendatud tasu. Ka sõitis ta paari aasta kestel perioodiliselt Tartu, et säälises kõrgemas muusikakoolis kooli kuratooriumi kutsel kõrgema kursuse õpilasi konservatooriumi lõpetamiseks valmistada ette, tänu millele need õpilased Tallinna konservatooriumi edukalt lõpetasid.

Lemba oli kõikjal otsitud pedagoog ja tema klass on alati täis isegi ülemäära. Mainigem mõned nimekamad, kes tema juures on õppinud: Peterburgis — Herman Biek, kadunud Vanda Saarmann, eestlane Engel, Rogovaja ja Koretski (viimased kaks on praegu Odessa konservatooriumi õppejõud); Helsingi ooperidirigent Similä j. t., Tartus — Olav Roots, Leonid Milk,

*) Tähtsaks klaverimängija.

**) L. noorusajast v. pikemalt „Muusikaleht“ nr. 9/10, 1990.

Leida Kurko, Tallinnas — Aino Kõrb, Jaan Kägu, Valentine Riives, Teige, Brommig, Kasemets, Elsa Avesson, Bever, Tuvik, Hilja Spridis, Suni, õed Rosin'id ja palju teisi.

Väärrib märkimist tema klaverikunstiniku autoriteedi hinnangus ka fakt, et kui Peterburgis 1911. a. Diedrichs'i klaverifirma oma 100 a. kestvuse puhul pani toime ülevenemaalise klaverikunstnike võistluse, siis Zürichis kutsuti ka tol ajal veel noor, 26-aastane A. Lemba. Teised Zürichlikmed A. Glasunov'i eesistumisel olid Silotti, Lavrov, Winkler ja Timanova — kõik tolelaegsed Peterburgi konservatooriumi professorid. Võistlejatena esinesid konkursil Aleksander Borovski, Nikolai Orlov, Vladimir Drosdov, Josif Turčinski — kõik praegused kuulsused — ja palju teisi. Esimese auhinna 1500 rubla võitis poolakas Turčinski, kes ka meile tallinlastele on tuttav oma siinsest esinemisest poola sümfooniakontserdil 1932. aastal. Orlov, Borovski ja Drosdov jäid seekord auhindadest ilma, kuigi arvustus neid ühes Turčinskiga pidas paremateks.

Lemba loominguline tegevus algas juba õige varajasis õpilasaastais: 1904. a. komponeerib ta oma esimesed soololaulud, 1905. a. suvel loob ta Ekaterinoslavi kub. Iljašenko mõisas oma I klaverikontserdi ja esimese ooperi (üheaktilise), mis hiljem eestistatud „Lembitu tütreks“ on tehtud ümber. (See ümber-eestistamine polnud just õnnelik ooperi menule.). Umbes samal ajajärgul valmib ka kantaat „Merekuninganna“ — naiskoorile, orkestrile ja soolohäälele. Oma esimese sümfoonia (cis moll) lõpetas ta 1909. a. ja samal aastal mängiti seda Peterburgis krahv Šeremetjevi sümfooniakontserdil konservatooriumi suures saalis Glasunov'i juhatusel, kuna hiljem see tuli ettekandele ka Pavlovskis Aslanov'i juhatusel. Mõlemad viimased suurteosed olid ka uue „Estonia“ avakontserdi kavas 1913. a. R. Kulli juhatusel, kuna I klaverikontsert kanti Eestis esmakordselt ette VII üldlaulupeo sümfooniakontserdil Th. Lemba' poolt autori juhatusel 1910. a. Sesse ajajärku kuulub ka pidulik avamäng, mis P. konservatooriumi kontsertidel kanti ette. Kuna päle konservat. lõpetamist oli kontserteerimine ja pedagoogiline tegevus väga intensiivne, nagu ülal nägime, siis jäi looming sel ajajärgul natuke soiku — ilmusid ainult mõned vähemad teosed. Kuid väga intensiivseks läks see uuesti kodumaal, alates 1923. aastast. Siit päle ilmuvad tema kapitaalsed teosed üksteise järele: II sümfoonia, f-moll; ooperid „Kalmuneiu“, „Armastus ja surm“, „Elga“, neist esimene saavutas „Estonias“ väga

hädä edu, olles 1929/30 hooajal ettekandel tervelt 18 korda. Edasi loob ta rea kammermuusika töid: B-duur trio (klaver, viul, cello), viiulisonaadi, keelpillide kvarteti, seksteti, trio ja II klaverikontserdi. Päle selle on ta loonud klaverile rea väiksemaid töid: „Eesti fantaasia“, „Eesti rapsoodia“, „Lüüriiline moment“, „Toccata ja fuuga“ jne. Lemba on praegu oma loomingu paremas ja viljakamas ajajärgus, selle-

Artur Lemba.

pärast oleks veel varajane teha sellest kokkuvõtteid ja hinnanguid, päälegi ei loe nende ridade kirjutaja, kui tema lähem kolleeg, seda enesele praegusel momendil taktiliseks. Tsiteeriksin Lemba' muusikategevuse kaudseks määritlemiseks ainult A. Glasunov'i kirja osa, mille juubilar sai oma 20 a. muusikategevuse juubelikontserdiks ja mis tõlkes kõlab järgmiselt: „Kallis sõber Artur Gustavovi! Kogu hingest soovin Sinule õnne Sinu 20 a. mitmekesise helikunstilise tegevuse juubeli puhul. Las kasvab ka edaspidi Sinu kui esmajärgulise muusiku, andeka komponisti, hiilgava ettekandja ja võrratu õpetaja kuulsus ja las suurenevad Sinu rohkearvulised järeltulijad aastast aastasse Sinu kodumaa piirides ja ka väljaspool. Meie sõprus kestab pikemat aega. Sageli tuletan endale meele meie ühist kontsertreisü Odessasse 1908. a. sügisel ja meie viimast kohtamist 1922. a. Helsingis; ma oleksin õnnelik, kui saaksin Sind näha sel kevadel.

Soovin Sulle tugevat tervist ja lõpmata jõudu kalli kunsti teenimiseks ja jätkamiseks." Umbes samuti väljendab G. oma tunnustust Lemba'le ka annetuse päälkirjas G. kuulsa klaverikontserdi trükitud orkestripartituuril, mida ta L. kinkis kohe pääle kontserdi trükist ilmumist.

Soovigem ka meie andekale ja lugupeetud juubilarile ta tähtsal aupäeval sedasama, mida on korduvalt väljendanud temale suur helilooja, tema suur õpetaja!
Tallinnas, 28. VIII. 1935.

Juhan Aavik

Aleksander Glasunov 70-aastane

Meie muusikapublik — sümfoonia- ja rahvakontsertide külastajad — on kontsertide kavades õige sageli leidnud A. Glasunovi nime. Paljud neist isegi teavad, et selle nime kandja on suurim ja viljakaim vene helilooja, kauaaegne Peterburgi konservatooriumi direktor, kes pääle Čaikovski' ja Rimski-Korsakov'i vene heliloojaist on populaarsem ja armastatuim mitte üksi oma maal, vaid kogu muusikalises maailmas. Möödunud 10. augustil käesole-

Glasunov on ka eesti muusikale palju annud niihästi oma imposantsete teostega, kui ka paljude meie muusikameeste kasvatamisega endises Peterburgi konservatooriumis oma kauaaegse direktoriks oleku ajal; mitmel meie heliloojaist on olnud veel õnn olla tema isiklikeks õpilasiks. Kõik see toob teda meie muusikutele ja meie muusikale palju lähemale kui mõnda teist suurt heliloojat, keda meie küll võime kõrgelt hinnata ja imetleda, kuid kelle isikut meie niisuguse hardumusega ei suuda kohelda kui Glasunovi, kuna tema, pääle oma muusikalise võlu, oma isiklike iseloomu omaduste poolt on otse võrratult sümpaatne. Tänu ja austuse märgiks valis E. V. Tallinna Konservatoorium tema sel puhul oma auprofessoriks, milline diplom temale Pariisis Eesti saatkonna poolt konservatooriumi nimel vastava esinduslikkusega anti üle.

Aleksander Konstantinovitš Glasunov sündis 10. aug. 1865 praeguses Leningradis vana kaupmeeste sugukonna võsuna, kuna ta esivanemad juba sajandite kestel sellel alal tegutsesid. Glasunov'id on põline puhtvene sugukond, ilma ühegi võõra vere seguta, põlvenedes Serpuhovi linnast Moskva kubermangust. Nemed olid esimesteks pioneerideks Venemaal raamatukirjastuse ja -kauplemise alal, milliseid teeneid vene valitsus hindas 1832. a. sugukonnale aukodaniku- ja 1882. a. (100 a. kirjastuse asutamise) põlisesse mõisniku seisusesse tõstmisega.

On väga huvitav jälgida A. G. muusikaliste vanemate elu-olu ja tema lapseõlve, noorusaastaid ning kiiret muusikaõppimist Rimski-Korsakovi eraõpilasena, kus ta paari aasta jooksul, nagu lennust, kõik vajalised muusika teoreetilised ja praktilised võimed ja oskused omandas. Seda kirjeldab üksikasjaliselt Viktor Beliajevi raamatu „A. K. Glasunov“ I anne. Kuid siinkohal, kahjuks, pole võimalik sellel pike-malt peatuda. Tähendame vaid, et ta juba 17-aastase reaalkooli õpilasena esmakordselt debüteeris heliloojana oma I sümfoo-

A. Glasunov.

val aastal pühitses see vene muusika masiivne gigant oma 70 a. sünnipäeva — kaugel oma armsast kodumaast ja rahvast, kellesse ta oli kiindunud — oma teises kodus — Pariisis, kus ta juba üle kümne aasta elab, lahkudes Venemaalt vististi jäädavalt.

niaga, mis Balakirevi juhatusel suurel sümfooniakontserdil kanti ette ja mis niihästi oma küpsele kui vormikäsitlesega talle tõi hiilgava menu ning andis jäädava tõuke heliloominguks. Siit pääle hakkas tema helilooja karjäärilaevuke täitel purjedel liikuma, mis pole lakanud tänapäevani.

Tema looming on paisunud kaugelt üle saja oopuse, milles domineerivad suurteosed. Kuna siinkohal võimata on neid osaliseltki lugeda üles, siis nimetagem vaid kõige suuremad ja tähtsamad: 8 sümfooniad, kaks suurballetti („Raymonda“ ja „Aastajaad“), 6 keelpillide kvartetti, keelpkvintett ja süit, saksofonide kvartett, 2 klaverisonaati, 2 klaverikontserti, viiulikontsert, cellokontsert, palju sümfoonilisi poeme, sümf. pilte ja süite orkestrile, mitu kantaati ja draamamuusikat K. Ro-

manovi „Juuda rahva kuningale“ ja Ler-montovi „Maskeraadile“.

Tema loomingut iseloomustavad ürgjõuline laius, suur muusikaline ilu ja kujukus, suurejooneline arhitektoonia, rikkalik harmooniline ja eriti polüfooniline käsitlusvõime, kõlakülluslik ning koloriidipeen orkestrivärving — instrumentatsioon.

Saadame armsale suurmeistrile tema tähtsaks aupäevaks ta e kuldajärgul, kaugele tema armsast kodumaast, palju südamlikke tervitusi ning soovime temale õnne ja jõudu edaspidiseks eluks, mis keelku muusikalise inimkonna rõõmuks veel

palju aastaid!

Tallinnas, 10. VIII. 1935.

Juhan Aavik

Mõtteid peolaulude ja rahvushümni kohta

„Muusikaleht“ avab sõnavõtu peolaulude ja rahvushümni üle. Toimetus.

Helilooja Miina Hermann:

Meile on laule tarvis. Viisid olgu niisugused, et neid võib pidada täiesti omaks ning keegi ei saa näidata võõra järgi-aimamisele ja ülevõtmisele. Laul peab helisema ning ilmutama selgust, et laulja võiks tabada julgusega. Hoidutagu sellest, mida on raske esitada. Harmoonia olgu lihtne, kuid mitte labane. Sõnad sobitagu kokku selgesti mõistetavalt ja pakkuda väärtuslikku sisu. Rütmide koostamisel valitsegu mõõdukus. Oieti rütmidega väljendumine jäägu instrumentaalsele muusikale. Laulus tuleb jääda nende piiride juure, mida tingivad ja lubavad sõnad. Mitme salmi kasustamine nõuab suurt ettevaatust, et uus tekst jällegi sobiks viisiga. Mis puutub viisi ulatusse, siis oktavist hümnid puhul jatkub küllalt; võib tulla toime kitsamateski piirides. Ka sin määravad sõnad käsitluse: üks tekst nõuab laiemat ulatust, teine lepib kitsamaga. Rahvalikus peolaulus võiks viisi raamiks olla deetsim. Pikad tekstid pole soovitatavad; sõnu ärgu antagu üle 2—3 paraja salmi.

Helilooja A. Karafin:

Meie iseseisvuse aastate jooksul on meil kunstmuusika ja koorilaulu kultuur teinud hiilgavaid edusamme. Meil on heli-

loojate hulgas meistreid, kelle looming väärilisena võib seista Euroopa loomingu kõrval ja kelle mõjul on võrsunud rida andekaid õpilasi, kes võivad jatkata meistrite alustatud tööd — jõuda muusikakultuuri alal Euroopasse. Samuti on kujunemas meie heliloomingu rahvuslik stiil, mis meie väärilise koha kindlustab teiste rahvaste loomingu kõrval. Kuid täitsa viljaldamata on jäänud seni meie rahvaliku laulu ala, ja seni on meil rahvas toitnud end laulu alal nende lestadega, mis oma ajal salksa muusikakultuuri lauast maha langenud. Need laulud, mida seni on kasutatud suurematel rahvakogumistel, pidulikel aktustel jne., on peaaegu eranditult ebarahvuslikud ja ses mõttes tulevad meie muusikakultuuri pinnalt armutult välja juurida. Sel alal seisab igatahes ees suur töö, kuna aastakümnete jooksul rahva laiematesse hulkadesse juurdunud saksaparane ja enamasti saksa päritoluga ebarahvuslik laul on paljudi meie üldmaitse labastamiseks suutnud teha. Eeskätt on tarvis soetada laule, mis oleksid meie omaid nii stiililt kui ka loomingulise päritolult.

Selles mõttes on eriti tervitatavaks ettevõtteks valitsusvõimude poolt väljakuulutatud sellekohased võistlused rahvuslike peolaulude saamiseks. Tuleb ainult soovida, et see võistlus vajalisi tulemusi annaks meie oma peolaulu loominguilise ala viljaldamisel.

Helilooja A. Vedro:

Kord oli juhus viibida Nõmmel laste-jõulupuul, millest võttis osa ka vanu inimesi samapalju kui lapsi.

Rõõmuküllane õhtu lõppes isamaalise kõnega, millele järgnes hümn („Mu isama...“). Olin harjunud hünni laulmist kuulama orkestri saatel, millal see kõlas rahuldavalt.

Kuid tol õhtul lauldi n.-ü. „a capella“ ja peab tähendama, et tervest saalitäiest rahvast laulsid ainult paar-kolm isikut. Kogu aja olin hirmul, et kui need väsivad, soikub hünni laulmine enneaegu. Kahetsusväärt mulje! Kogu minnes arutlesin hünniküsimuse üle. Alul süüdistasin rahvast, et see on niivõrd leige kõige isamaalsuse vastu, et ei oska laulda oma hünnigi. Pärastpoole sügavamalt analüüsisid näis, et rahvas polegi nii süüdi, kui hümn ise. Nimelt — see viis (meloodia) ei vasta sugugi oma nurgelise iseloomuga meie rahva ürgvaimule. Muidugi rahvas pärast kauaaegset vaka all olemist saksa ja vene vaimu pääletikkuvusel oli uimaseks löödud inimese ärkamise seisukorras. Ta ei pannud isegi tähele, kas ta oli vaimustuses oma uuesti tekkinud vabadusest ja samuti uimase-malt laulis ka hünni. Valitses tol ajal kõige välismaise vaimuse ülekaal, et võeti tarvitusele kõike, mitte aga oma — eesti asja. Samuti ka hünni. Muidugi puudus tol ajal omahümn, kuid selle soetamiseks ei tehtud muud kui takistusi, sugugi aga mitte midagi ergutavat. Keegi ei näinud, et eestlasel on vana kultuur-rahva peenemaitseline hing, mis ei võta omaks igasugust külgepoogitud jämedat fanfaari-loomulist viisi, veel vähem vaimustuks sellest.

Eestlane on niivõrd lahtise ürgvaatega, mis ei lase teda vaimustuda ülespuhutud maskpaatosest, nagu neegrit mõni sõjantants, vaid tema vajab peenetundelist, võltspalistusteta, lihtsat, kuid tugeva ise-

loomuga viisi, mis kõlab kokku tema ennastmõistva iseloomuga.

Oli ka sel eestlasel kunagi kõrgemõisteline jumalus — Taara, vaba igasugustest kujutustest. Ei olnud Temale palvetamise koht seotud mingi inimese kätetööst tekkinud kinnise ruumiga, vaid loodus ise oli Tema tempel. Ta polnud kunagi müüdav ega päälesunnitav. Ei — ta oli suur monistlik jumalus, kes peitus kõikjal. Ta oli mänevik, olevik ja tulevik.

Seepärast näib, et ka hümnis oleks kohane palveline joon kõrgema jumaluse poole.

Kokkuvõttes peaks olema eesti hümn sisuliselt petlikku paatoseta tugeva iseloomuga laul, mis sihiks inimese intellekti kõrgetujulisse lendu ja annaks talle rahulikku enesetunnet riiklikus suurriksuses. Kui tunneb inimene siis olevat ennast tugeva, satub ta juba iseendast vaimustusse. Pääasi — hümn peab olema võimalikult lühike, et ka minusugune võiks laulda, kes ei pea kunagi mees sõnu. Ja kui on mitu salmi — peaks jälgima järgmistes salmides täpselt esimese salmi lausepikkust ja loogilist dünaamikat, et ei juhtuks järgmistes salmides kaasust, kus muusikalise kadentsi ajal jääb ütle-mata järgmise rea sõna kuni punktini ja eelnevas muusikalises lauses see liidetakse kirjandusliku punktita järgmise suurest tähest algava lause etteotsa.

Muusikaliseit ei sõanda palju ütelda viisiehitudest, sest viis oleneb täiel määral sõnadest. Niipalju küll, et viis ei tohi olla mitte suure ulatusega, keskmiselt noon, peab olema tervik, lihtne, kuid suursugune, peab olema sõnadega kokkukasvanud (seepärast ongi parem sõnu ühe salmi ulatuses), eestipärane.

Olgu sel uuel hünnil hää tulevik, kuid näib, et see on siiski veel ülemineku hümn seni, kui oleme end täiesti leidnud. Kuid ettenägija vaim võib seda ka praegu leida. Suurim ettenägija aga on žürii.

Matkamuljeid välismaalt

Tänavu suvel on lõõnud meie muusikute peres eriti lõkkele reisukirg. Kohtad mõnd muusikainimest ja pärid, et kuidas suvitamine läheb, aga vastuseks saad ikka: „Tulin välismaalt“. Verner Nerep käis Austrias, Itaalias ja Saksamaal, Gustav Ernesaks — Cehhoslovakkias, Riho Päts ühes Magda Pätsuga ja Erika Franz'iga käis Soomes ja Inglismaal, Johan Tamverk ja A. Pruuil käisid Saksamaal, Olav Roots ja

Evald Turgan — Prantsusmaal, Adolf Vedro — Prantsusmaal ja Hispaanias. Küllap lisaneb veel teisiigi.

Püüdsime mõne reisukirest vallutatut panna veerandtunniks istuma ja pajatama matkamuljeid, mida tahame pakkuda kojujäänutele.

Verner Nerep

tegi esimese peatuse Tallinnast lahkudes Viinis. Kuulis Viini ooperikoori à capella

kontserti. 90-liikmelist koori juhatasid Weingartner ja Grossmann. Lauildi raskeid, tõsimuusikalisi laule ja, teadagi, väga hästi, kuna ju Viini ooper on esmaklassiline kõigi oma jõudude poolest. Teatavasti aga siirdus säält Saksamaale maailmakuuluse dirigent C. Krauss, kes viis endaga kaasa mitugi hääd solisti, mistõttu Viini ooperis valitakse uusi jõude ja lastakse rohkesti külastada välismaalastel. Ooperites üllatab muusikalise suurepärasuse kõrval lavastuse luksuslikkus. Nii „Aidas“ lasti üle lava kuus paari hobuseid ja sadu sõdureid täies orientaalises uhkuses. Sõnalavastusist jäi eriti kõitvalt meele „Kuningas Lear“ Werner Krauss'iga nimiosas. Märkimist väärib, et veel ooperi etenduse päeval tehti proovi nii koorile, solistidele kui ka orkestrile eraldi, kuigi ooperit on mängitud sadu kordi. Ja noor dirigent Krips, tehes orkestriga proovi, ei olnud sugugi vähenõudlik! (Võrreldagu meie olusid!) Ooperite puhul on tavaliselt maja alati müüdüd välja, kuigi pilethinnad ei lase end võrrelda meie oludega. Üsna sageli aga antakse kinniseid etendusi, kus terve saal on müüdüd teatavale muusikasõprade ühingule.

Järgmisel etapil Firenzeas kuulis Nerep Viini jõududelt (ooperikoor ja Filharmoonia-orkester Weingartner'iga) Beethoven'i 1. ja 9. sümfooniast. See oli parimaid ettekandeid kogu reisu vältel! Et Verdi' „Maskiball“ anti esmaklassiliselt, seda tagas juba asjaolu, et ettekandjaks oli Milano „La Scala“ ooper Serafim'i taktikepi all. Selle kõrval tundus võrdlemisi keskpärasena „Aida“ kuulduna Zürichis, kus ooperilava ei ole suurem „Estonia“ omast ja lauljaid ei tundu meie omadest tugevaimana.

Tähtsama osa oma reisust veetis Nerep Berliinis n.-ü. „koolipoisina“. Sääll korraldati traditsiooniline suvekursus välismaalastele, mille dirigentideklassi astus ka Nerep. Soovijaid oli rohkesti, vastu aga võeti vaid 5 inimest. Kursus kestis 1½ kuud ja lektoriks oli Clemens Krauss ise. Kaks korda nädalas olid tunnid 60-mehelise „Landessymphonie“ orkestriga, mil puhul lasti kursante juhata da juba mitukümmend asja. Pääle selle aga korduvalt oldi koos Krauss'i juures kodus klaveri taga, käidi etendustel, muusikamuuseumides, arhiivides ja mujal. Töö igatahes oli väga intensiivne ja puht-saksalikult põhjalik.

Kursuste kõrval kuulas Nerep rohkesti oopereid ja kontserte. Täit tunnustust väärib Riigiooper, milline töötab riigi rahadega ja ilma eelarveta (sic!) Goering'i isiklikul eestkostmisel võimaldatakse ooperile piiramatult krediiti. See tõttu on ooperil 100-liikmeline koor ja 120-

liikmeline orkester. Kuna aga proovil oli vaid mõnekümne-meheline orkester, päris Nerep, kus siis ülejäänud orkestrandid on. Vastati: „Ülejäänud on kunstnikud ja saavad vaid siis hästi mängida, kui enne esinemist saavad puhata ja jalutada.“ Lauujaist paistis erilisel välja sopran Ursuleac, tenor Roswaenge ja baritonid Prohaska ja Bockelmann. Eriti populaarne on viimane. Juhatas Leo Blech, kellele kuulub suur poolehoid rahvalt, vaatamata sellele, et ta on juut.

Operettidest nägi Nerep Lincke „Frau Luna“ suurejoonelises lavastuses endises Reinhardt'i teatris, kus pääle lava kasutatakse ka publiku keskele ulatuvat poodiumi. Olgu märgitud, et kuulus lavastaja Reinhardt, kui juut, on ammugi Saksamaalt kadunud, kadunud on tema mälestuski!

Üldiselt torkab silma, et ooperi kui ka opereti alal Saksamaal piirdutakse vana repertuaariga, samuti kontsertsaalides kostab väga harva moodsat muusikat.

Suure soodustuse Saksamaal reisijale võimaldab uus korraldus raha alal, nimelt antakse turistidele saksa raha, n. n. „registernerke“ suure hinnaalandusega, mistõttu Saksamaal reisimine ei tule väga kulukas.

Joh. Tamverk ja A. Pruul,

Tartu ja Tallinna pedagoogiumide muusikaõpetajad, tegid reisu Saksamaale, külastades Berliini, Leipzigi, Dresdenit ja teisi Saksamaa muusikalinnu. Nemat kui muusikapedagoogid, tundsid kõige enam huvi saksa muusikapedagoogika vastu, kuigi sellega tutvumiseks suvise vaheaja tõttu oli vähem võimalusi. Käidi Berliini konservatooriumis, kus muuseumis tekkis jutt ka meie kadunud heliloojast Rudolf Tobias'est, kes teatavasti oli sääll õpetajaks. Sakslased on mäletanud Tobiasi kaunis uduselt ega ole teadnud tema tegevusest märkida midagi erilist, on koguni kaheldud, kas ta oligi õpetaja (mida, muuseumis, aga kinnitavad nende oma vastavad andmed.) Kuid Saksamaal on praegu üldine kalduvus näidata välismaalasi, kes Saksamaal olnud tegevad, vähem tähtsas valguses. Teatavasti ju säält on pidanud rahvushüku vaenu tõttu lahkuma selliseid üldtuntud muusikamehi, kui Hindemith, Furtwängler, isegi Richard Strauss'ile ei suhtutas sellest ajast poolehoiuga, kui ta kirjutas ooperi „Vaikiv naine“ rahvussotsialismile vaenulise kirjaniku Stefan Zweig'i libretole. Leipzigi muusikategelased on kurtunud, et uus režim on viinud neilt mitmeid esmaklassilisi muusikajõude, mistõttu neil on puudu dirigentidest ja solistidest. Kui Tamverk on avaldanud

inestust, miks Berliini Riigiooperi esimese dirigendina püsib juudisoost Leo Bleich, siis on vastatud, et ega rahvas tedagi enam ei armasta, millest tuleb järeldada, et ka tema iga ei ole Saksamaal enam pikk. Otse kurioosumina aga tundub see, et rahvas tõesti Bleich'i armastab: ooperis tema juhatajakohale asudes kostab alati tormiline aplaus!

Külalasti Berliini lähedal asuvat Charlottenburgi lossi kabelit, milles leidub orel,

mille dispositiooni koostanud J. S. Bach. Siin kuuldi tuntud orelivirtuosi Herbert Schultze' ettekandes Buxtehude' ja Bach'i helindeid. Orel on kolme manuaaliga ja umbes kahekümne registriga, kuid omab huvitavat häälevärvingut. Nii teatav register annab täiesti viiulile sarnaneva heli, teine sarnaneb oboele jne. Orel omab suurt täpsust, ei teki tooni hilinemisi. Matkajale on jäänud sellest kontserdist müstilises vanas kabelis suurepärase mulje.

Otakar Ostrčil †

Teisipäeval, 20. aug. suri Prahast „Národní divadlo“ ooperiseff. Surm haaras mehe, kes polnud mitte ainult kõrgeastmeline kunstnik, vaid ka inimese, kes oli omandanud tõsise töömõiste ja ei kohkunud tagasi kellegi ega millegi ees, kui tuli tegeleda oma ideaali — čehhi moder-

meenutas suuri meistreid, kelle muusika küündis painduva lihtsuse, tänu loova vaimu ja oskuste teadlikule liitumisele.

Dirigendina ning „Národní divadlo“ juhina ta mõistis, et ooper ei pea vaatama ainult tagasi, vaid teenima ka olevikku ja tulevikku. Kus eales leidis modernust harrastav helilooja, võis ta Ostrčil'i arvestada kui väärikat interpreeti.

Heliloojana kirjutas ta süite, sümfoonilisi poeme, oopereid, keelpillide kvartette, laule, ballaade, sonatiine j. m. Ooperijuhina teostas Ostrčil tervete tsüklike ettekannet: Smetana' toodangu kõrval ta tõi esile Fibich'i, Drožák'i, Foerster'i ja Novák'i töid, dirigeerides seejuures rõõbiti maailma tähtsamaid teoseid Gluck'ist kuni Strauss'ini. Samuti hoolitses ta alles elava vanema generatsiooni kunsti eest, mida esindavad Janáček, Zich, Jeremiáš, Zelinka, Křižka, Karel, Vogl, Martinů, edasi nooremad (E. F. Burian ja Škvor), välisliteratuurist Ravel, Milhaud, Stravinski, Berg. Ta ei unustanud ka ajaloolist austus-esitamist (Škroup, Karel Bendl) ja slaavlaste produktsiooni (Rimski-Korsakov, Moniuszko).

Otakar Ostrčil sündis 25. veebruaril 1879 Praha eeslinnas, Smichovis. Oli 1895. a. alates Zd. Fibich'i õpilaseks; õppis Praha ülikoolis prof. O. Hostinsky juures filosoofiat ja eesteetikat; kutsuti 1919. a. Čehhoslovakkia Kaubandusakadeemia professoriks Prahast. Oli 1908—22 orkestriühingute dirigendiks, 1914—18 Král. Vinohrady linnateatris juhiks, 1919 dramaturg ja alates 1920 „Národní divadlo“ ooperiseffiks.

Ostrčil'i kohta sobib ütelda, millega president T. G. Masaryk armastab väljendada oma ülimalt kiitust tublidusele, vaimule ja iseloomule: „Üks ilus inimene“.

Üks ilus inimene on kistud välja Čehhoslovakkia kunstist.

Jndrich Schröder.

Otakar Ostrčil.

ni oopeni — taotlemisega. Tema kustumine tekitab tühiku järel-sõjaaegsete juhtivate isikute reas, kes vaatasid tõsiselt čehhoslovakkia muusika arenemisele. Ostrčil oli tüse, lõplikult andunud čehhi muusika ja eriti ooperi ümmardaja.

O. Ostrčil oli čehhi uusromantiku Z. Fibich'i õpilane; aga kui komponist, dirigent ja teiste teoste uuslooja sai ta üle pehmusest, armsusest ning magususest, millel rajanes Fibich'i lüürismi edu. Ta

meeskooride nurg

Toimetaja: A. Loorits, aadr. — Lauljate Liit, Tallinna, Lai tän. 7

Võidulaul meeslaulupäevadele ja vabaõhujumalateenistus üldlalupeole

Meeskooride Sektsiooni esinduskogult rida tähtsaid otsuseid

Ühenduses Tartu laalupeoga korraldas Meeskooride Sektsioon oma esinduskogu erakorralise pääkoosoleku pühapäeval 1. sept. Tartus, „Vanemuise“ ruumes. Osavõtt koosolekust kujunes väga rohkearvuliseks: kohal oli 31. esindajat 16-nest sektsiooni kuuluvast meeskoorist. Esindajaid oli igast kodumaa nurgast, ka maakoores oli kohal rida saadikuid. Kolme tunni jooksul tehti tüsedat tööd. võttes vastu rea põhjaneva tähtsusega otsuseid.

Nagu see juba on kujunenud ilusaks kombeks meeslaulupäevadel, nii ka nüüd oma pääkoosolekut meeskoorid alustasid viivituseeta ja teostasid ülesande hoogsalt. Koosoleku avas kell 12 p. sektsiooni esimees J. Reintalu, juhatajaks valiti G. Pinding, protokollis Liidu asjaajaja E. Luts.

Kõigepäält esitati sektsiooni juhatuse poolt koostatud

III ülemaalse (Haapsalu) meeslaulupäeva üksikasjaline aruanne,

mille kohta seletusi andsid sektsiooni esimees J. Reintalu ja Liidu asjaajaja E. Luts. Nagu selgub, on Haapsalu meeslaulupäeval sissetulekuid olnud järgmiselt: pääsmete müügist 1.826 kr. 90 s., laalupeo juhi müügist ja kuulutustest 289 kr. 60 s., tegelaste korterite kasutamisest ja õlgede müügist 35 kr. 75 s., Raadio Ringhäälingult ülekanetasu 30 kr., pidulikust jumalateenistusest 12 kr., — seega kõik kokku tulu 2.194 kr. 25 s.. Sääjuures on kulusid nõudnud: laulupäeva juht 298 kr., tegelaste korterid 115 kr. 26 s., lauluväli 451 kr. 14 s., eelproovid ja üldjuhid 218 kr. 85 s., reklaam 205 kr. 59 s., bürookulud 119 kr. 08 s., pidulik jumalateenistus 32 kr., ho-

noraarid heliloojaile ettekande eest ja orkestreerimised 101 kr., mitmesugust 175 kr., — kõik kokku kulu 1.715 kr. 92 s. Kuna ülejäägist (479.33) läheb 10% (47.93) Pillikoorede Sektsioonile kaasatöötamise eest, siis

Meeskooride sektsioonile jääb üle 431 kr. 40 senti.

Haapsalu meeslaulupäeval 21. juulil müüdi ära kõik valmistatud pääsmed, nimelt: I kohta 150, II kohta 300, III kohta 884 ja seisukohti 2156.. Lisaks neile lasti veel lauluväljale 54 inimest liisapäasmetega, nii et

kokku 4044 maksulist kuulajat oli Haapsalus.

Lisaks sellele oli sissepääs võimaldatud mõnesajale kohalikule tegelasele, kes peokorraldamisel aitasid kaasa, nii et vähemalt 4500 inimese päale võib hinnata publiku hulka Haapsalus.

Pidulikest jumalateenistustist võttis osa lossikirikus umbes 600 inimest, linnakirikus ümmargusest 400, seega kokku 1000 inimest. Kõik tulud said kohalikul kogudused enesele, vaid laululehtede kulud tasuti sektsioonile.

Tegelasi Haapsalusse oli registreeritud 27 meeskoori 1188 lauljaga ja 5 orkestrit 96 mängijaga. Osa võtma ilmus: 24 meeskoori 897 lauljaga ja 4 orkestrit 72 mängijaga. Puudumise % nii meeskoores kui ka orkestrites on 25, seega vähem kui tavaliselt laulupidude puhul. Huvitav on märkida, et Tallinna ja Narva Meestelaulu Seltsid

tuli välja suuremal arvul, kui oli antud üles,

üks meeskoor (Sõmeru Hariduse Selts ja üks orkester (Kaitseliidu Lääne maleva, Haapsalust!...) aga ei arvanud hääks teatadagi, et nad hoopis jäävad tulemata.

Aruanded võeti teadmiseks ja rahaline aruanne otsustati esitada kinnitamiseks Liidu volikogule.

Suure põhjalikkusega kaaluti järgmise ülemaalse meeslaulupäeva küsimust.

Alul tekib pikemaid rääkimisi Paide poolt üles tõstetud Järvamaa meeslaulupäeva ümber, mille pidamist püüab õigustada hr. Zeiger mitmekordse sõnavõtuga. Kõik teised on aga arvamisel, et sääraseid

killustavaid üritusi ei tohi mingil tingimusel lubada

ja ülemaaliste meeslaulupäevade kõrvale ei või sigineda teisi samalaadilisi laulupäevi vähemas ulatuses. Veel rohkemgi: mitmelt poolt, ka maakooride esindajate ridadest, mõisteti üldse hukka pisilaulupidude korraldamine ja nõuti nende tõkestamist. Mis puutub meeslaulupäeva pidamisse Paides, siis arvati, et kord võib järg sinnagi jõuda, samuti nagu mujalegi pisematesse keskustesse; praegu aga ei peetud olukorda sääl selleks veel küpseks.

Üldiselt leiti, et kuna meeslaulupäevad peetakse igakord ise paigas, siis neid julgesti võib pidada igal aastal senikaua, kuni püsib huvi nende vastu. Mitmelt poolt tunnustati see koguni väga tarviliseks, sest nende päevadega hoitakse alatist sidet meeskooride vahel, need päevad võimaldavad mitte üksnes kooridele vastastikust tutvumist, vaid aitavad kaasa ka kodumaa tundmaõppimisele, ja lisaks kõigile on ainsaks võimaluseks, kuidas meeskoorid oma jõul võivad soetada omale uusi lauluvarasid.

Kõigest sellest väljudes otsustati

järgmine ülemaaline meeslaulupäev kindlasti pidada 1936. aastal.

Juba varemalt on räägitud Tartust kui kohast, kus ülemaalist meeslaulupäeva soovitakse näha. Nüüd aga Tartu esindajad teatasid, et pääle tänavust kahekordset laulupeo pidamist neil 1936. a. meeslaulupäeva korraldamine läheb raskeks. Kuna Viru- ja Viljandimaal tuleval aastal on maakondlikud laulupeod, siis sääälkandis ei sobi meeslaulupäeva korraldada. Kaaluti veel ühte kui teist võimalust, kuni lõpuks täiesti üksmeelselt jõuti seisukohale, et

1936. a. ülemaaline meeslaulupäev tuleb korraldada Tallinnas,

kus selleks olud kõige soodsamad. Päälegi 1936. a. möödub 20 aastat meie meeslaulu uuestisünnist Tallinnas, sest 1916. a. asutati Tallinna Meestelaulu Selts. Küll aga leiti, et 1939. a. peaks meeslaulupäev olema Tartus, sest siis möödub 70 a. meie esimesest üldlaulu-

peost, mis korraldati 1869. a. Tartus vaid mees- ja pillikooride osavõtul.

Arutades meeskooride distsipliini ja esinemiste küsimust,

leiti, et meeskooridel ei tule silmi kinni pigistada oma meeslaulupäevade korralduses ilmnenud puuduste ees. Kuigi kõik küll kaivadav meie korda, on ometigi nähteid, mis sunnivad nõudma senisest valjemat distsipliini. Eriti juhtis tähelepanu asjaolule, et laulupäeva eelproovidelt ja esinemistelt osa lauljaid on puudunud, rongikäigu ja kontserdi ajal on valgemitsemehi nähtud kuulajate ridades jalutamas, üksikud koorid on ka hoopis jäänud tulemata, või ilmunud väga väikeses koosseisus, mõned jälle olnud puuduliku ettevalmistusega jne. Sääraste nähete kõrvaldamiseks otsustati tarvitusele võtta abinõusid, mis võivad ulatuda

kuni korratute kooride eemaldamiseni meeslaulupäevadelt kui ka üldlaulupeolt,

tunnustades vajalikeks, et meeskoorid peavad esinemistel pidama täielist distsipliini ja võtma osa täies kohale ilmunud koosseisus laulupidude- ja päevade rongikäikudes, proovidest, kontsertidest ja muudest ettenähtud üritusist. Sääljuures meeskoorid püüdku ilmuda laulupidudele ja -päevadele võimalikult koosseisus, mis registreerimisel on antud üles, koori ärajäämisest, kui see mõjuvaid põhjusil paratamatu, tuleb aga aegsasti teatata.

Meeskooridel väga sagedasti on kõik-sugu kõrvalisi esinemisi küll aktustel, pidudel, juubelitel, kirikutes jne. Et liig rohked esinemised mitte üksnes ei koorma koorisid, vaid vähendavad ka huvi koori oma kontsertide ja üldse meeslaulu vastu, siis peeti soovitavaks, et

meeskoorid võimalikult püüaksid hoiduda kõrvalistest esinemistest

ja võtaksid oma pääle vaid paratamatult möödapääsematuid ülesandeid sel alal.

Ühenduses distsipliini ja esinemiste küsimusega võeti veel vastu resolutsioonid, mis rõhutavad, et meeskooride ühiste ürituste killustamise vältimiseks

tunnistatakse mittesoovitavaks väiksemate meeslaulupäevade korraldamine

maakondlikes ja kohalistes piires ja soovitatakse meeskoorele võtta osa vaid neist laulupidudest ja -päevadest, mis lubatud Lauljate Liidult ja tunnustatud Meeskooride Sektsioonilt.

Edasi esinduskogu pidas tarviliseks jatkata meeskooride ellu puutuvate küsimuste käsitamist „Muusikalehes“

senisel kujul meeskooride nurga all ja võttis vastu sooviavalduse, et iga koor ja iga kooriliige püüaks jätkata kõige intensiivsemalt „Muusikalehe“ levitamist. Olulise uuenduse meeslaulupäevade kavast töötab tuua

meeskooride võidulaulmine,

mille korraldamisele otsustati üksmeelselt asuda alates juba 1936. a. meeslaulupäevast. Seda mõtet tervitati kõikjalt ning sektsiooni juhatasele tehti ülesandeks järgmisele pääkoosolekule esineda üksikasjaliste kavadega ja võistlustingimustega.

1938. a. üldlaulupeoks

esitati Lõuljate Liidu juhatasele järgmised sooviavaldused:

1. lubada osa võtta üldlaulupeost vaid neid meeskoore, kes võtnud osa vähemalt ühest ülemaalisest meeslaulupäevast eelnenud viie aasta jooksul;

2. laulupeo rongikäigus paigutatagu kõik meeskoorid üksteise järgi ritta;

3. jätta meeskooride kava koostamine üldlaulupeoks täiesti sektsiooni hooleks ja laule eraldi laulupeo noodis mitte trükkida, kuna noodid ilmuksid sektsioonilt kirjastatuna üksikute annetena;

4. anda meeskooride sektsiooni korraldada

laulupeo ajal pidulik vabaõhujumala-teenistus,

jättes selle tulud meeskooride nootide kirjastamiseks;

5. jätta ühel laulupeo õhtul vabaks kontsertsaal meeskooride erikontserdi korraldamiseks;

6. mitte osa võtta lubada laulupeost sektsiooni ettepanekul neid koore, kes ei allu distsipliinile;

7. võtta tarvitusele kõik abinõud,

et kaoks meeskooride üldmüüsi järeleaimamised teiste poolt,

nii et üldlaulupeol ainult sektsiooni kuu- luvad meeskoorid kannaksid nende üldmüüsi.

Läbirääkimiste all

mainiti, et viimase meeslaulupäeva kavast üks laul on kooridele tekitanud soovimatuid raskusi ja soovitati tulevikus hoiduda säärasest lauludest, mis kooride töötaju võiksid halvata.

Kindlasti aga taheti, et edaspidi veelgi rohkem omistataks tähelepanu meeskooride esinemise kunstilisele küljele.

Maakooride ridadest esitatakse soov, et saadetakse maale häälesäade instruktoreid.

Päritakse ka järele, kuidas juhatus kavatses arendada nootide kirjastamist.

Esimees J. Reintalu vastusest järgneb, et juhatus on otsustanud

tulevikus rõhku panna tarbelaulude soe- tamisele

ja muuseum kirjastada välisautoreid ning kuni 20% vaimumulikke laule.

Veel soovitatakse kaaluda, kas ei oleks võimalik

soetada lahtivõetavat laululava

kergest materjalist, nii et seda hõlpsasti saaks transporteerida pidustuste korraldamiseks neisse kohtadesse, kus lava hankimine raske.

Lõpuks peatatakse ka

meeslaulupäeva mälestusmärkide küsimuse juures.

Ühelt poolt soovitatakse kaaluda, kas ei tuleks meeslaulupäevadeks valmistada tarvilisi laulupeomärke. Teisalt ollakse täiesti märkide vastu ja tahetakse jääda seniselt ainult koorimärkide juure. Küsimuse ettevalmistamine järgmiseks pääkoosolekuks jäetakse juhatase hoole.

Uusi küsimusi enam üles ei tõsteta ja

kolm tundi kestnud tõsine töökoosolek lõpetatakse,

kuna koosolijatel on juba aeg hakata kogunema laulupeole minekuks.

Kroonik.

Sügishooaeg meeskoorides algas

Tavaliselt 1. septembri ümber kõikides meie meeskoorides algab sügishooaeg. Nii see on tänavugi; kuigi olude sunnil kohati tuldi kokku varemgi. Eriti Tartu koorid oma laulupeo tõttu kogunesid juba augusti keskel ja viimasel veerandil ning algasid n.-ü. eelhooaega, mille kestel mõnigi esinemine on juba sooritatud. Ka mõneski kohas mujal tuldi juba augusti lõpul kokku. Nii Viljandi meeskoori esimene kogunemine oli juba 22. aug., päris- hooaeg avati 2. sept. Narva meeskoor aga algas oma hooaega 30. aug. õhtul. Siiski enamikus igal pool töö algab septembri esimestel päevadel. Mõneski kooris oma traditsioonide kohaselt. Nii, näiteks, Tallinna Meestelaulu Seltsis alustati septembri esimesel kolmapäeval teatava tervitava pidulikkusega. Üks Tallinna koor, nimelt Tallinna Laulumehed, on kolmapäeval juba teist korda koos, kuna nad peavad kaks harjutust nädalas ja esimene oli juba esmaspäeval 2. sept. Tallinna Linnateenijate meeskoor algab tegevust uue koorijuhiga, hr. A. Karafin'iga. Tallinna Meestelaulu Selts aga töötab kahe juhiga: prof. A. Topman'iga.

ja helilooja G. Ernesaksaga. Viimane just tuli tagasi oma teiselt tänavuselt reisult Cehhoslovakkiasse.

Mis toob uus hooaeg meie meeskooridele?

Üks on kindel: algab süstemaatilise süvenemise ajajärk. Nagu kuulda ühel kui teisel pool, on sel alal rida kavatsusi. Kus tahetakse suuremat rõhku hakata panema häälekultuurile, kus piiratakse kõrvalisi esinemisi omatöö huvides, kus hakatakse teostama lauljate valikut, kus korraldatakse põhjalikku hääite kontrolli j.n.e. j.n.e.

Reas koorides töötab eelolev hooaeg tulla väga intensiivne. Mitte üksnes Tallinnas, vaid kuuldavasti mujalgi mõned koorid rakendavad töösse kaks koorijuhti. Loomulikult siis tõuseb ka tööhulk koorilgi ja nii mõnigi kontsert tuleb korraldada tavalisest normist rohkem.

Nii et pinget, tõsist tööhoogu, on oodata. Selleks aga kõikidele jõudu ja püsivust!

AIL

Meeskooride sektsioonil 1700 lauljat-liiget

Kui suur mõju meeskooride arengule on olnud ülemaailmsel meeslaulupäeval, näitavad kujukalt arvud.

II meeslaulupäevast 1934. a. Pärnust võttis osa 22 meeskoori 791 lauljaga. Sel ajal oli aga sektsiooni koondunud 27 meeskoori kokku veidi üle 1000 lauljaga.

Praegu on sektsiooni liikmeks 40 mees-

koori kokku 1700 lauljaga. Neist käisid Haapsalus 24 koori 897 lauljaga.

Kui võrreldes Pärnuga just palju ei ole tõusnud laulupäevast osavõtjate arv, mis kahtlemata on tingitud Haapsalu kaugusest, siis seda silmatorkavam on, et ühe aasta jooksul tervelt 13 uut meeskoori on siginenud juure. Ja see on küll suurelt osalt meeslaulupäevade teene.

Tallinna meeskooride vabaõhukontsert

Korraldatakse sektsiooni poolt pühapäeval 15. septembril kesklinnas, „Kalevi“ spordiväljal. Esinevad kõik sektsiooni kuuluvad Tallinna meeskoorid, kokku 500 meeslauljat. Juhatavad ühendkoore G. Ernesaks ja E. Aav, esitades Haapsalu meeslaulupäeva kava. Pääle selle üksikkoorid esinevad üksikettekannetega nende eneste valikul. Kaasa teeb ka „Kalevi“ malevonna orkester J. Vaksa juhatusel. Enne kontserti toimub rongikäik läbi südalinna.

Sissetulek kontserdist läheb sektsioonile uute meeskoori laulude kirjastamiseks.

Kriškovsky koor ei tule sügisel

Nagu Prahast teatatakse Tallinna Meeslaulu Seltsile, ei tule Cehhoslovakkia kuulus Kriškovsky meeskoor sel sügisel Eestisse, nagu varem oli kavatsatud. Kuuldavasti sõidab koor tuleval kevadel ringreisule Venesse ja sel puhul läbib Eesti, andes kontserdid Tartus, Tallinnas ja Narvas.

Tartu III laulupidu

Pikk oli see tartlaste laulupäev, mis algas 30. juunil kõva vihmasajuga ja lõppis 1. septembril haruldaselt ilusa ja päikesepaistelise ilmaga.

1. septembri hommikul tuli tihedalt uduvihma ja laulupeo korraldajail kukkus süda saapasääre. Poolmiljoni sendi ulatuses tehtud kulude katmiseks olid väga kurvad väljavaated. Kuid taevataat halastas siiski tartlaste pääle, ja kell kolmveerand neli, kui lauljate rong, eesotsas Eesti Lauljate Liidu lipuga, algas Kivisilla juurest liikumist, sätenidas päike halesinises suvetaevas. Et Tartu linn oli tulvil rahvast, selle eest olid hoolt kannud kümned huvirongid. Ligi 20.000 inimest saabus nendega Taaralinnas. Laulupeost

võtsid osa kuulajaid 8—9.000 inimest, mis tagas pea kuluudeks tarvitatud rahasummade laekumist.

Kuna 30. juunil tegelasi oli umbes 8000 inimest, esines neid 1. septembril poolevõrra vähem.

Laulud heliloojate Ritsingu, Simmi ja Tubina juhatusel kõlasid hästi. Laulupeo kavas leidis lõviosa Tartu meeste laule. Esitatud olid tartlastest E. Vörk, A. Kiiss, R. Ritsing, E. Tubin, J. Simm, E. Kõomägi, E. Oja j. t.

Nõuti vahvalt iga laulu autori esinemist. Kõomägi juhataiski oma „Veski-

Meeskoorid olid esindatud kaugelt alla 200 laulumehiga, mille tõttu nende laul ei pääsenud küllaldaselt mõjule.

Tööstuskooli orkester. Sama päeva õhtul esines „Raudam“ Helsingi raadios kaheksa lauluga ja Tööstuskooli orkester andis kontserdi Esplanaadil.

Pääle raadios esinemist sõideti edasi Imatralle ja säält Viiburisse, kus eestlased said eriti sooja vastuvõtu osaliseks. Väga külalislahke oli eesti konsul Leskinen; väga sõbralik ja hoolitsev mag. Parikka. Konsul Leskinen andis eestlaste auks lõuna Papula pargis ja korraldas koorile ja orkestrile vabaõhu kontserdi andmise võimaluse. Vaatamata vihmasele ilmale, oli kontserdil kuulajaid rohkesti.

28. juulil jõuti Sortavalasse, Laadoga järve ääres asuvasse linnakesse. Jaamas olid vastas laulupeo toimikonna esindajad, kes saatsid külalised ühiskorterisse. Sama päeva õhtul tutvuti juba lauluväljaga, sest sääli oli korraldatud tutvumisõhtu kõigile laulupeo tegelasile. Sortavala lauluvälja petakse Soomes parimaks. Lauluväli, kuhu on paigutatud istekohti 15.000 kuulajale, on piiratud männimet-

Üldvaade Sortavala laulupeolt.

saga kaetud kaljumägedest, maapind tõuseb järk-järgult kõrgemale, nii et loodus ise on annud sellele väljale amfiteatri kuju. Lava mahutab umbes 21.000 kuulajat.

Tutvumisõhtust võttis osa ka „Raudami“ segakoor ühes Tööstuskooli orkestriga. Sel õhtul peeti tervituskõnesid üksikute maakondade poolt ja laulsid vastavate maakondade koorid. Eestlaste poolt esines tervituskõnega Leinus ja koor kandis ette M. Hermann'i „Kui ma olin väiksekene“ ja „Tuljaku“. Vaheajal pakuti kõigile tegelasile kohvi.

Kalevala juubeliaasta laulupeo esimene päev algas lauljate rongikäiguga (rongi pikkus üle 2 klm.). Torkas silma lippude vähesus; iga koori ees kanti vaid koorinimetusega plakati (plakati värviks oli punane-must — Karjala värvid), mis lauluväljal asetati laululava mõlemale tii-

vale. Hiljem annetati need plakatid kooridele, ka „Raudam“ tõi oma plakati kaasa Eestisse.

Kell 10 h. oli laulupeo avamine. See algas lippude tõstmisega. Kõigepäält tõsteti soome lipp „Maamme“ helide saatel. Pidu avati haridusminister O. Mantonen' kõnega, millele järgnes üldkoori laul. Eesti lipu tõstmisel lauldi üks salm meie hümnist, kuid lipp ei tahtnud ega tahtnud tõusta masti. Kõik pidulised seisid kannatlikult püsti ligi 5 m., mis kulus nõõride säädmiseks. Viimaks lehvits ka eesti lipp mastis ning üldkoor laulis „Mu isamaa“ järgmised salmid. Sellele järgnes Eesti Lauljate Liidu esindajalt T. Tederilt tervituskõne ja koor Leinuse juhatusel kandis ette A. Lätte „Vaatkem, kuidas hommik koidab“ ja K. Törnpu „Küll hiilgavad tähed“. Eestlaste esinemisele järgnes suur kiiduavaldus. „Laatokka“ kirjutas nende esinemise kohta: „Võimsasti ja selgesti esitatud soomekeelne tervitus sai suure hääkskiidu osaliseks. Koori, eriti hääd tenorid ja mahlakad bassid äratasid üldist tähelepanu.“ Ungari hünni helidel tõusis masti ungari lipp. Tervituse Ungarist tõi Eestis tuntud prof. Csekey, kes jättis nende pidustuste mälestuseks Sortavala linnaraamatukogule äsjailmunud ungarikeelse „Kalevala“ lüksusväljaande. Avamiskontsert lõppenud, siirduti rongikäigus rahvalauliku ausamba juure. Avamiskõne pidas linnapääd J. A. Savolainen. Ta ütles, et see ausamma on pühendatud rahvalaulikute mälestusele. Siin istub rahvalaulik pronksi valatuna niikaua, kuni püsib neil Kalevala mail austus eisiade laulupäranduse vastu.

Järgmisei päeval kell 16 tulid eestlased lippudega ja orkestriga rahvalauliku ausamba juure rahvalaulikute mälestust austama. Koor laulis soome keeles „Karjalaste laulu“. Eesti Lauljate Liidu esindaja T. Teder asetask E. L. Liidult loorberipärja Eesti värvidega ausambale, pidades vastava sisuga kõne. Koor laulis K. Törnpu' „Troosti“. Kaunis austusavaldus oli lõppenud. Orkestrihelide ja päältvaatajate elaguhtüete saatel marssisid eestlased ühiskorteri poole. Hillisõhtuni oli näha pidulisi vaatlemas ausammast ja sellele asetatud pärja. 30. juuni hommikul kell 5 sõitsid lauljad tutvuma Valamo kloostriga, milline on asutatud 9. sajandil. Pärast võeti osa orkestrikontserdist ja lõpupeost, kus peeti palju kõnesid ja esitati üksikkooride ettekandeid. Üldse peab ütleva, et üldkoori laulu sai vähe kuulda (4—5 laulu) Sortavalas ja needki olid enamasti tuntud eelmistes laulupidudest.

1. juulil lahkusid eesti külalised Sortavalast, et teha pikemat ringreisü Soo-

J. Teder.

Inglase arvamusi eesti muusika kohta

Inglise ajakirjas „The Musical Times“ ilmuis Eestit külastanud G. Carrit'ilt artikkel meie muusika kohta. Toome sellest väljavõtteid.

„Väheseid siin teavad midagi Eesti üle, kuigi nende ajalugu on täis huvitavat, ja osa, mida nad on etendanud Euroopa moodsas draamas, on olnud kütkestav ning tõhus.“

Edasi valgustatakse meie ajalugu ja kultuurilist tegevust; räägitakse rahvaluule ning rahvaviiside kogumisest, laulupidude korraldamisest, kunsti ja muusika kujunemisest ja heliloojate esile kerkimisest. Saadud andmete varal tutvustatakse inglise lugejat siinsete oludega. Toome tõlkes osa, mis puudutab kaasaega ja pakub nii mõnegi meid huvitava arvamuse.

„Kaasaegsetest heliloojatest on populaarsemad Eller, Lemba, Aavik ja Päts.

Pühapäeva õhtusel kontserdil Tallinna kontsertsaalis õnnestus mul kuulda kahe mainitud autori helindeid. Kava teine osa koosnes eesti loomingust. Esiteks olid sääl Tallinna Konservatooriumi juhataja J. Aaviku suurepäraseid „Kolm rahvaluule“. Sellele järgnes Eller'i sümfooniiline poeem „Õo hüüded“; rahvusliku asemel esines siin küll ülilmoodne meeolutsimine. Eller'it võib pidada geeniusel, kel pole täielist muusikalist kooli, kuna ta loomingul puudub teinekord küllaldane lühidus. Kapi sümfoonia „quasi una fantasia“ on loodud Beethoven'i 9-nda sümfoonia vaimu, mida ta kergelt meenutab avalauseis.

Koorilaulu, mille üle eestlased võivad tõesti olla uhked, harjutatakse päämiselt iga viie aasta tagant korduvalks laulupidudeks. Tuntumaid koore on „Estonia“ seltsi segakoor ja Meestelaulu Seltsi koor, kuid leidub veel terve rida väiksemaid koore. Kõik linnad saadavad oma koorid laulupeole esinema. Peokorraldajad on tavaliselt nimekamad muusikamehed, kes saadavad väljaõppinud juhid külastama kõiki peol kaasategevaid koore. Seega tagatakse kooride kõrge kvaliteet.

Küllad ei võta osa sellest skeemist, nad korraldavad kohapääl pidusid, nagu meilgi. Eesti keel on ilus nii kõnes kui laulus. Ta on mahe ning omab hulki pikki vokaale, ta on üllatavalt kontrastne karmile soome keelele, võttes arvesse, et soomlased on eestlaste hõimud. Mäletavasti tulid eestlased 1910. aastal Pariisis peetud rahvusvahelisel laulupeol II-le kohale oma sõnade kõlalise ilu tõttu.

Eesti rahvuslik muusika on temperamentne, tüüpiline eesti laul algab aeglaselt ja lõpeb elavalt. Nende rahvuslikud laulud on lühemavärsilised kui meie omad ja sageli muutub nende mõõt; rohkelt on tarvitatud unisooni ja oktaave ning sageli lõpeb pala palja tertsis akordiga. Tihti kasutatakse jäljendamist, kuid palju otsesemal teel kui meie madrigales; pikemad värsid ja rütmi ägedamad teravused ei tundu eestlasile rasketena laulmisel, kuid see pole mitte omane nende võimsale stiilile. Eestlased loovad ka moodsal alal, kuid rahvuslikus helindis, millised on vahel säetud 7—8 häälele, leidub neil enam harmooniat ja modulatsiooni. Arvestades eesti vaimu omapära, peaks eesti helilooja katsuma vabaneda välismõjudest.

Kuna inglise keelt õpetatakse kõigis koolides, oleks enam kui kiiduväärt, et eestlased kasutaksid meie nii vanu kui moodsaid koorilaule. Kui keel teeb neile raskusi, siis leidub väljaandeid, kus on juures ka saksakeelsed sõnad. Selle küsimuse üle oli mõttevahetus Tallinna Konservatooriumi dir. prof. J. Aavikuga. Samuti arvan, et meie kooridel pole raske laulda eestikeelseid laule, kuna need on ladina keele sarnased ja hääldatakse nii, nagu kirjutatud. Eesti laule on rikkalikult saksakeelses tõlkes.

Eestil on 2 orkestrit. Üks kuulub rahvusliku laulujumala järgi nimetatud „Vanemuise“ seltsile ja teine „Estoniale“. Need kalks on vanemaid säälseid seltsse ning on rahvuskultuuri koduks. 1908. a. sai „Vanemuine“ endale samanimelise teatri ja annab ainult suvekonserte. „Estonia“ asutati 1912, ta on hiljem täiendatud, annab ainult talvel konserte. Tallinnas ja Tartus töötavad eramuusikakoolid, küll saavad nad riiklikku toetust. Eestlastel on ooper ja operett. Teatri ehitis on ilus.

Nagu mõnedki inglased, on eestlased arvamusel, et meie muusika on 1700 saadik läinud hingusele. Nagu enamus põhjamaa rahvaid, mõtlevad nad muusikaliselt ainult saksa ja vene terminites, tahavad aga tundma õppida meie kultuuri ja muusikalist loomingut. Enne kõike soovime, et nende suurejooneline koorilaul saaks meile tuttavaks.

Eesti on armastusväärne maa, vanastiilsete ja huvitavate linnadega, võlvate kanarbikus nõmmedega, jõgede ja järvedega ning suurepärase supelrandadega. Milline õnn veeta pühi rahva keskel, kes kuuluvad meie sõprade hulka!

Duuri-molli ümber laulupidude

Ühel reedesel päeval tuleb Lauljate Liidu büroosse keskealine naisterahvas ja palub Juhan Aaviku laulu, millest ta teab vaid seda, et sääl on kuidagi juttu viljaväljadest.

Kui daamile tehakse selgeks, et Aavikul ei ole midagi sellist ja küllap on mõeldud Miina Hermann'i laulu, mida aga kahjuks ei ole enam trükkis saadaval, siis on daam üsna murtud ja õhkab, et mis me siis teeme?

„Jah, vaadake, lugu seisab selles, et me tahtsime ülehommene teha laulupäeva. Kolm-neli laulu on nüüd küll niisugused, mis kõik koorid oskavad, aga sellest oleks ikka nagu vähe. Vaat' see viljaväljade laul oli ka niisugune, mida kõik koorid oskavad, oleks nüüd, et saaks selle ka veel juure!...“

„Kus see laulupäev siis tuleb ja kas teil selle pidamiseks Lauljate Liidu luba on ka?“

„Laulupäeva teeb see-ja-see organisatsioon, meil jättis talvel vorstikursus puudujäägi, tahtsime nüüd laulupeoga puudujäägi tasa teha. Mis meil nüüd loast või... niisama kolm-neli ümbruskonna koori tuleb kokku, eelproove pole tehtud, kavagi pole ju veel koos! Ei me hakka loa võtmisega jandama, mis te meile ikka teha saate?!“

Vaadake, nii tehakse meil laulupidusid ja -päevi!

Ja tõsi, — mis saab teha Lauljate Liit, kelle käsutada pole ühtegi relvastatud meest! Lihtsalt — Rahvasteliidu olukorras!

*

Paljude hääde vaimuomaduste seas näib üks olevat eestlasele eriti omane: järle-tegemise maania. Kui keegi kusagil on kaevanud välja rahapaja, läheb üle maa lahti suur kaevamine; kui keegi korraldab kusagil mõne näituse, siis otsekohe liitakse neid lahti üle maa mitmeid tosinaid; ja kui keegi korraldab laulupeo, siis otsekohe rökkab laulust terve maa! Mis otstarbeks kõik ei korraldata laulupidusid, see on otse üllatav! Eespool oli juba märgitud, et kusagil taheti katta laulupäevaga vorstikursuse puudujääki. Pärnis sagedasti kasutatakse laulupidude sissetulekuid muudeks otstarveteks, millised ju omaette võivad kanda õilsat ilmet. Kuid meie ei tohi ometi lubada, et nende õilsate otstarvete taotlemisega liitakse kabjahoopel laulule! Rääkimata sellest, et iga laulupäev aitab kaasa laulupidustuste mõtte tavapäraistamiseks, — suurim õnnetus aga seisab sel-

les, et laulupäevadel sageli ei ole kuigi palju tegemist kunstilauluga, pigemini sääl küll tehakse midagi, mille kohta võiks ütelda — „oma viisil“!

Kuid lootkem, et kord ometi tuleb asjas pööre, — siis, kui publik on tüdinenud sellistest „oma viisil“ laulmistest ja laulupäevad sagedamini hakkavad jätma tublisid puudujääke!

*

„Vaba Maa“ Pärnu väljaanne 9. juulist s. a. toob teksti lehekeselt, mis olevat leitud laulupeo järele lauljate õlgedest. Lehekesel olnud päälkirjaks: „Mis meil kallilt, kaunilt südant liigutab“ ja kohe edasi:

„Kulud: noodiraamat — 50 senti, pooltallad — 30 senti, lauluharjutustel käiguks — 2 kr., bussisõit laulupeole — 4 kr., vormimüts — 4 kr., pooltallad ja kontsplekid rongikäiguks — 1½ kr., sissevedu „Endlas“ — 1½ kr., nohutilgad — 30 senti, teed laulupeol — 30 senti, Herta ja Laine „soendamine“ salongis — 5 kr. Kokku: Kr. 15.10.

Tulud: 1 seisupilet lasilate taga — 50 senti, puhaskasu — aia taga Kuuse, Kaarli ja Papli tänavatel.“

*

Ühe Tallinna ajalehe juhtkirjanik soovitab laulupidudest loobuda. Pärnumaa laulupidu olevat näidanud, et rahvas ei hooli enam laulust. Nende asemel soovitatatakse võtta „kalanädalad“, milline Pärnus korraldatuna olevat lõõnud hiigla hästi läbi!

„Vaba Maa“ Pärnu väljaanne on seda juhtkirja võtnud lausa tõsiselt ja kurdab, et kuidas siis selline linn saaks teha kalanädalat, kellel pole merd, järve ega jõge?!

*

Möödunud talvel kirjutas keegi laulja Tartumaalt „Kajas“, kui ülekohtune olevat Lauljate Liit, et takistavat lauljail, kes ei ole Lauljate Liidu liikmed, võtta osa laulupidudest. Küsiti, kas Lauljate Liit inkvavat nii väga seda 15 senti, mida iga laulja peab maksma aastas liikmena.

Vastuseks märkis Lauljate Liidu juhatus neid asjaolusid, mis põhjustavad teatava kontrolli loomist laulupidude suhtes. Üks põhimõte näis Lauljate Liidu juhatusele olevat eriti mõõduandev: Laulupidustused on paraadid, kus demonstreeritakse meie kooride teatava ajavahemiku saavutusi. Tehtagu enne tööd, saavuta-

tagu midagi, siis alles tuldagu avalikkuse ette. Mõttetus on reklaamida tohtut lauljate arvu laulupeost osavõtjatena, kui sääli tegelikult 75% on neid, kes ei suuda laulda kava minimaalsete nõuete kohaselt. Mõttetus on ajada kokku koore ja koorikesi üle maa, ehitada laululavu, laululavade juureehitusi ja teha aina remonte, mõttetus on kurjustada Lauljate Liidu üle, miks see ei luba kohaliku laulupeo jaoks tarvitada „üle-eestimaalise üldlaulupeo“ nimetust, mõttetus on vintsutada

ja väsitada lauljaid, kui tegelikult jäävad suured puudu jäägid, ja kui ettekanne ei rahulda ei arvustajaid, publikut ega lauljaid endidki!

Aga, nagu mainitud, Lauljate Liidul ei ole ju ühtegi relvastatud meest oma põhimõtete elluviimiseks ja laulupeo korraldajad ütlevad lihtsalt: „Mis te meile ikka teha saate!“ Otse niisama nagu seda ütlesid Jaapan, Saksamaa ja Itaalia Rahvasteliidule!

Dissonanzetti.

Mitmesugust

Ilmus trükist 1936. a. laulupidude noot.

Lauljate Liidu kirjastusel ilmus trükist 1936. a. peetavate Virumaa VII ja Viiljandimaa VII laulupeo ühine noot: „1936. a. laulupidude laulud“. See kogu sisaldab 16 segakoori laulu, millistest mitmed on auhinnatud Lauljate Liidu poolt korraldatud laulude võistlustel. Kogu on koostatud jõukohasena meie keskmistele maa-kooridele, kuid laulude valikul on peetud silmas ka seda, et koorid võiksid neid kasutada edukalt oma esinemistel pidudel ja kontsertidel. See noot on kirjastatud eeskätt ülalmainitud laulupidudest osavõtjate kooride tarvis ning trükitud arvul, kui palju on loota levikut osavõtjate kooride hulgas. Kuna aga ka teised koorid üle maa on avaldanud elavat huvi selle noodi vastu, siis palume tähendatud laulupidudest osavõtta kavatsevad koore, eriti rutata nootide tellimisega, et ei tekiks laulupidudest osavõtuks takistusi nootide puuduse tõttu.

Noodiraamat on saadaval Lauljate Liidu büroos, Tallinn, Lai tn. 7, hinnaga: Liidu liikmeile 60 senti, teistele 90 senti. Virumaa koorid võivad tellida noote ka Lauljate Liidu Virumaa osakonnalt, Rakvere, Maavalitsuse Haridusosakond.

Ilmub uusi meeskoori laule.

Haapsalus, 21. juulil s. a. peetud III ülemaaline meeslaulupäev on jätnud rahuldava summa ülejääki. See kasutatakse täies ulatuses uute meeskoori laulude kirjastamiseks. Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni juhatus on valinud välja esialgu järgmised laulud, millised tulevad trükkimisele: E. Võrk — „Lahinguratsud“, H. Känd — „Vooga, ilu“, P. Ardna

— „Ärka üles, mu hing“, K. Tümpu — „Sanctus“, K. Tuvike — „Õhturahu“, J. Tamverk — „Meri“, H. Känd — „Miks ruttad“ ja R. Tobias — „Taaveti laul 51.“

Laulud on juba trükitis ja ilmuvad sarjas „Eesti Meeslaul“ algavaks hooajaks.

Teises järjekorras tulevad kirjastusele: J. Simm — „Mulgimaale, M. Saar — „Lõppeks“ ja A. Vedro — „Kalevite laul“.

Riho Pätso „Klaverimängu õpetusest“

ilmus I-ne anne k.-ü. „Kooperatiivi“ kirjastusel 4-jast andest, mis koostatud muusikakoolide ja konservatooriumi algkursuse ulatuses s. o. algastmest kuni 3—4 õppeaastani.

See teos tahab nii sisult kui vormilt pakkuda läbitöötamiseks sellist õppematerjali, mis vastaks meie noorsoo huvimaailmale ja vaimuomadustele enam, kui võõrais sellelaadseis väljaandseis pakutav, mis suunab sageli lapse muusikalise maitse arenemise ja üldise muusikalise orientatsiooni sinnapoole, kuhu see ei ole vajaline.

Õppematerjali esitamisel on põhiülesandeks säetud lapse muusikaammastuse äratamine, selle arendamine ja kodumuusika eest hoolitsemine. Ühtlasi on väljutud lähtekohast, et õppematerjal algõpetuses peab püsima neis piires, mis oma esteetilise iluga on samaväärselt pakkuvad ka süstemaatilise mängutehnika arendamise ja üldiste muusikaliste algteadmiste mõttes, kusjuures on püütud pöörda mitte vähe tähelepanu sellele, et see jääks ikka elavaks materjaliks, s. o. selliseks, mis vastaks lapse maailmale selle mitmekesisemais avaldusis ja oleks võimeline äratama lapses tundeid ning kujutlusi. Nii on algastmeliseks õppematerjaliks võetud

lastepäraseid rahvalaule, mis vastavad oma lihtsa otsekohesusega kõige enam lapse arusaamisele, ja karakter- ning tantsupalasid, mis on oma iseloomulikkude joontega ja liikuvusega olnud ikka lähidasemad lapsele ja ta kujutlustele. Samast seisukohast on väljutud ka mängupalade meeleolu suhtes, asetades domineerivale kohale rõõmsad palad.

„Klaverimängu õpetus“ on varustatud ka huvipakkuva ülevaatliku meetoodilise sissejuhatusesega õpetajale, kus tulipunkti tõstetult tuuakse tähtsamaid põhialuseid nii didaktilisel, meetoodilisel kui ka üldse mängutehnilistel aladel, kusjuures erilist tähelepanu tohiks pälvida uudne rütmiline käsitlus, mis raskendab õpilase kahtlemata enam iseseisvale rütmilisele mõtlemisele kui tavaline lugemise mehaanika.

Esitatavas õppematerjalis seisavad domineerival kohal meie oma muusikalised avaldised, alates meie kauneimaist ja populaarsemaidest rahvaviisidest ja lõpetades orginaalpaladega, mille nimistu sisaldab peaaegu kõigi meie silmapaistvamate heliloojate (prof. J. Aavik, H. Eller, Joh. Jürgenson, prof. A. Kapp, A. Karafin, prof. A. Lemba, Miina Hermann, M. Saar, E. Tubin, A. Vedro, T. Vettik, E. Võrk jt.) spetsiaalselt käesoleva õpperaamatu jaoks loodud helindeid. Kuid nende kõrval on kindel koht ka maailmakirjanduse tähtsamail esindajail klassikuist (Rameau, Couperin, Händel, Bach, Haydn, Mozart, Beethoven) ja romantikuist (Weber, Schubert, Schumann, Čaikovski j. t.) kuna uema-aja rahvuskooli esindajaini (Grieg, Melartin, Bartok j. t.), viimasel juhul päälle eesti erilist rõhku pannes soome ja ungari sellelaadsele lasteliteratuurile, kusjuures on arvestatud valikul nende muusikalist väärtust, lapsepärast, tehnilis-muusikalist pakkuvust ja klaverilikkude originaalsust.

„Klaverimängu õpetus“ on Konservatooriumi Kunstinõukogu poolt vaadatud läbi, kiidetud hääks ja võetud Konservat. õppekavasse.

Uusi laule mudilasperele.

K.-ü. „Kooperatiivi“ nimi, mis eriti kooli- ja üldse praktilise kirjastuse alal üha enam hakkab lõoma läbi, on seotud ka uue lauluvara väljaandmisega algkoolide I. ja 2. õppeaastail. Lauluvara, mis ilmus „Lemmelaulik I ja II“ nime all, sisaldab eelnimetatud õppeaastail päälle Hariiduse- ja Sotsiaalministeeriumi poolt korraldusega 18. det. 1931. a. maksma pandud üldiste ja läbilõõnumate valitse-

vate laulude hulk uudismaterjali, mille järele viimasel ajal on tuntud puudust. Eriti viimane asjaolu on põhjustanudki uute laulmike väljaandmise, kusjuures pätähelepanu on pöördud sellele, et pakutav oleks tõesti lapsepärase, elav ja rõõmuküllane nii helis kui luules, ning vastaks sellele miljööle, milles laps liigub neis aastais. „Lemmelaulikute“ kaastöölisiks on eeskätt meie oma heliloojad, kes sel alal silmapaistvusega tegutsenud. Päälle selle need sisaldavad ka soome ja ungari lasteliteratuuri parimaid saavutisi. Autoriks ja toimetajaks on Riho Pät. Raamatu illustreerimise eest on hoolitsenud kunstnik G. Reindorf, kelle meisterlikkus oma alal tohiks kindlustada ka raamatu välimusele sobiva ilme. Tekste on redigeerinud, tõlkinud ja kirjutanud Ed. Visnapuu.

Läheneb uute laulude võistluse tähtpäev.

1938. a. peetava XI üldlaulupeo ja maakondlike laulupidude kavadesse uute laulude saamiseks korraldatakse Lauljate Liidu poolt uute laulude võistlusi. Selles seerias kolmanda võistluse tähtpäevaks on 1. oktoober s. a. Laulud tulevad saata võistlusele varjunimega, millisega varustatud kinnine ümbrik peab sisaldama autori õige nime ja aadressi. Auhindu on kuni viis, igaüks 100 krooni, kusjuures laulude kirjastamisel makstakse nende eest erihonorar sel juhul, kui laul läheb laulupeo kavva. Võistluse lähemad tingimused on saadaval Lauljate Liidu büroos.

Kuna praegu toimub ka valitsuse propaganda talituse korraldusel hümnitaoliste peolaulude võistlus, kus tulevad auhindamiseks nii viisid kui laulusõnad, siis vahetatakse see võistlus Lauljate Liidu võistlusega. Igatahes Lauljate Liidu võistlusele ei tule läbivaatamisele sissesaadetud laulusõnad.

Prof. Kapil valmis uus orkestriteos.

Suvitades Paide lähedal, prof. Kapp on kasutanud puhkust innukaks loomingu-tööks; temal on valminud orkestrisüit — seekord humoorika sisuga! Süiti kannab n.-ü. „igavuse“ teem, üksikutes osades varieeritakse seda teemi jonnakusena, omakasuna, häbematusena, riikakusena, väiklusena jne., — sõnaga: on esitatud kõik inimlikud nõrkused! On meenunud see teem lugupeetud maestrole kunagi haiguse puhul, mil ta on pidanud lamama voodis päevade kaupa ja mil siis kõigest inimlikult aseldavast ja rabelevast lahutatuna mõttelend ta on kannud Saalomoniikule skepsisele!

Meie tunneme prof. Kapi võrratut loominguandi, kuid tuntakse ka tema võrratut koomika-andi, — need kaks ühendatuna, kas ei pea me ootama selle tulemust suurima kärsitusega!

Mis puutub maestro suvitamisse, siis on tunnud ta end alati õnnelikuna sääl, kus lauvad viljaväljad ja mühavad metsad, — seda Eesti maastiku omapärast ilu on ta leidnud küllaldaselt Järvamaalt!

Kas „Riigivanema tervitusmarss“ on plagiiaat?

Mitmed ajalehed toovad sõnumi, et hiljuti Berliini ringhäälingust on saadetud marsimusiikart, milles on tuntud peaaegu noot-moodilt meie „Riigivanema Tervitusmarssi“, mille teatavasti on loonud Ed. Liinev. Berliini hallomees on teatanud, et ettekantud marss oli „Die schwere Achte“, mille helide saatel Rheini kaheksas raske suurtükiväe rügement 1813. a. marsis Pariisi. Kuuldavasti on tellitud Saksamaalt välja tähendatud marsi noodid, et oleks võimalik selgitada meie „Tervitusmarssi“ suhteid sellega.

Teoksil koorijuhi käsiraamat.

Praegu on koostamisel heliloojal ja koorijuhil E. Ritsingul ulatuslikum koorijuhi käsiraamat. Teos ilmub kollektiiv-tööna, kusjuures autoriteks on meie tuntumad koorijuhid ja muusikateadlased: prof. A. Topman, prof. J. Aavik, J. Zeiger, E. Vörk, R. Ritsing, A. Niitof, E. Mesiäinen, E. Visnapuu, A. Virkhaus j. t. Suurem osa käsikirjast on juba koostatud ning arvatavasti teos ilmub tuleva aasta algul.

Georg Viinamägi siirdus Lõuna-Ameerikasse.

Meie tuntud tenor Georg Viinamägi, kes mitmeid aastaid esinenud Euroopas (väljaspool kodumaad) edukalt kontsertidega, on nüüd siirdunud Lõuna-Ameerikasse, kus esialgu peatub Rio de Janeiro, esinedes raadios eesti lauludega. Georg Viinamägi on kasutanud alati oma esinemisi selleks, et tutvustada välismaal Eestit.

Lõuna-Ameerikast tuleb ta tagasi Euroopasse käesoleva aasta novembris, millal tal algab rida loenguid ja esinemisi Poolas, Saksamaal ja Austrias.

Läti valmistub üldlaulupeoks.

Läti järgmine üldlaulupeo peetakse 1937. a. suvel Riias Läti Laulupidude Seltsi korraldusel. Laulupeo kavatsetakse pidada kolmel päeval, mille jooksul rohkesti antakse võimalusi kooridel üksikult

ja teatavates gruppides esinemiseks. Nii toimub esimesel laulupeo päeval kooride võidulaulmine. Selleks on koorid jaotatud kolme liiki: I liigis on paar esinduskoori (Reiters'i koor „Dziesmuvara“), II liigis — linnade koorid ja III liigis — maakoorid. Igal võistlevale kooril lastakse esineda kahe lauluga, millistest üks on laulupeo kavast, teine koori enda valikul. Seni on registreeritud umbes 14.000 lauljat.

Laulupeo noot ilmub vihkuude kaupa, neist kaks vihku on juba valmis ja kooridel käes, kuna III vihk ilmub lähemal ajal. Meeskooride repertuaari värskendamiseks toimus neil päevil meeskooride laulude võistlus, mille žüriisse kuulusid: Läti Konservatooriumi rektor prof. Jozus, Riigiooperi direktor Th. Reiters, muusikaarvustaja Zalits ja prof. J. Aavik Eestist. Võistlusle oli saadetud 23 meeskoorilaulu, millistest tunnustati auhinna väärilisiks kolm. Auhinnad olid: I — 150 latti, II — 100 latti ja III — 75 latti. Nagu meid prof. J. Aavik informeeris, on laulude üldine tase olnud kaunis hääl. Siiski on tundunud, et võistlusel on esinenud rohkem nooremapäolve heliloojad. Kes on auhinnatud laulude autorid, selgub lähemal ajal.

Ühtaegu meeskooride laulude võistlusega toimus ka suurema helitöö — koorili ja orkestrile — võistlus. Sisse oli saadetud vaid kaks teost, millistest auhinna vääriliseks tunnustati ainult üks.

Läti Laulupidude Selts on riiklikult toetatav asutus, mille ülesandeks läti laulupidude korraldamine. Seltsi juhatusse kuuluvad esimehena prof. Vihtols, abidena dir. Reiters ja Argals. Viimane, juba 83-aastane pensionil viibiv endine koorijuht ja rahvaõpetaja, on äärmise kohusetundeilikkusega ja suure huviga seltsi tegevuse juhtimisel juba kaua aastaid osatanud suuri teeneid.

Kurt Weill'i uue ooperi „Kuningriik lehmale“ esietekanne

toimus hiljuti Londonis „Savoy“ teatris. Selle koomilise ooperi libretto on loonud prantslane Vambery, lavastajaks oli Reinhardt'i õpilane Felix Weissberger, pääosalistena esinesid tantsitar La Jana ja prantslane Jaqueline Francell. Juhatas Kurt Weill ise, kes teatavasti viibib Inglismaal paos Hitleri-režiimi eest.

Asjaajajate vahetus Lauljate Liidus.

1. septembrist lahkus Lauljate Liidu asjaajaja kohalt Liidu kauaaegne asjaajaja hr. R. Saving, et asuda tegevusse äri alale vastutusrikkale kohale.

Uueks Liidu asjaajajaks on kutsutud senine Liidu büroo ametnik hr. E. Luts.

Nali naljaks

Kus ikka on hääl!

Kui laulumehed sõitsid Haapsallu mees-laulupäevale, küll neid siis oli säääl rongis igasuguseid, suuri ja väikesi! Vaata ja rõõmusta, kes ja kus kõik ei laula, ja mida ei laula.

Ja istub säääl vaguninurgas väike lauluvend ühes oma perega, — lapsi kolm-neli, abikaasa-ainukene, tanted-onkudki kaasas, istuvad ja imetlevad, keda nende papi kõik tunneb, kellega on lauluvend ja keda teretab. Ja papi aina tõuseb ja kummardub, kergitab müüsi ja teretab, aga kui lauluvend on möödunud, siis seletab oma sugulastele, kes see jälle oli, kus teenib ja mis ta naise nimi on.

Säääl siis tuleb vagunisse jälle üks suur lauluvend, suur igapidi, ametiastmelt kuni vurrudeni. Ja on ta istunud samasse vagunisse kõrvallahtrisse, siis sosistab meie papi:

„Näгите! See on ka meie koorist, direktor sääält-ja-sääält, tähtis mees, ja hiigla rikas! Aga kui te veel kuuleks, mis häält ta teeb! Kus ikka on bass! Võtab nagu laevavile!”

Ei anna meie papi pisu-pojule rahu see suur lauluvend, pisu-poju piidleb lauluvenna ümber kogu sõidu aja, vaatab vargsi ja avalikult, tuleb üsna lähedale ja — ootab. Ei tea, mida pisi-poju ootab, ei tule omaste juure keedumune ja peenleibagi sööma, aina piidleb suure lauluvenna juures!

Aga kui juba kihim-kahin käib läbi vaguni, et nüüd on Uuemõisa ja varsti tuleb Haapsalu, siis pisi-poju lööb südame kõvaks ja läheb lauluvenna jutule:

„Pai onku! Tee nüüd vähe häält ka!”

Ja lauluvend teeb häält, naerab täis-registriga, et pisi-poju ruttab särasilmil omaste juure tagasi ja hüüab üle vaguni:

„Kus on ikka hääl! Võtab nagu laevavile!”

Ai-ai! See eesti keel!

„Korneti ja trompeti õpik”, — see peaks olema selge igatühele, mis see on. Õpik, õpperaamat korneti- ja trompetipuhurjaille, — kuidas seda nimetadagi teisisi?

Aga ei ole igatühele selge, mis see on.

Kui Vaiksa „Korneti ja trompeti õpik” filmus trükist, siis võttis seda iga muusika-äri meeeldi müügile, kes viis, kes kümme eksemplari, ja lubas tulla varsti uut liisa saama, kuna ju sellise õpiku järele tuntakse suurt tarvidust mängijaspenes ja seega kauba minek peaks olema kiire.

Üks muusikaärimees aga tuli ennem tagasi, kui oli müünud ühegi eksemplari seda õpikut. Tuli, lõi kõik vastuvõetud eksemplarid lauale ja ütles:

„Mina seda ei müü!”

???

„Jah, siia on jäänud niisugune häbematu viga sisse, et mina ei julge seda kellelegi pakkuda!

???

„Kuidas te ometi võisite kirjutada „ööbik” iühe ö-ga! Iga algkooli laps ju teab, et „ööbik” kirjutatakse kahe öö-ga!”

„Aga seda sõna ei ole ju üldse selles teoses!”

„Kuidas ei ole! Olge lahke, siin ju seisab kohe kaanel: „Korneti ja trompeti ööbik”!”

„Aga säääl on ju „õpik”, mitte „ööbik”, — õpperaamat, kool!”

„Olgu pääle õpperaamat ja kool, aga „ööbik” kirjutatakse ikkagi kahe öö-ga!”

Hää nõu oli kallid, — löödi lahti „Õigekeelsuse sõnastik” vastavalt leheküljelt ja näidati, kuidas „õpik” tuleb kirjutada.

Ohkas siis muusikaärimees, korjas kokku oma „ööbikud”, lõi käega ja läks:

„Ai-ai! See eesti keel! Küll nemad teda fusšerdavad! Täna kaks öö-d, homme üks ö, aga ülehomm, võib olla, ilma ö-ta!”

Ai-ai! See eesti keel!

Materjalide kasustamine allikat nimetamata on keelatud.

TOIMETUSE KOLLEGIUM:
A. LOORITS, A. OINAS, E. RUBER

VASTUTAV TOIMETAJA:
EDUARD VISNAPUU

Väljaandja *Eesti Lauljate Liit*, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

Uudis! Kodumaa töö!

Vilepillid, suured ja väikesed trummid, ksülofonid, türgi trummid, hispaania gitarrid, taldrekud, trianglid, kellamängud (Glockenspiel), Korea tempel-plokid, tamburiinid olene valmis saanud ja soovitame võistlemata hindadega.

Keelpillid, nende osad, kastid ja keeled tuntud häduses alati saadaval.

Parandused hästi ja odavasti. Koolidele ja seltsidele suuremal hulgal 0/0 0/0

August Kristal'i
keelpillide tööstus.

Tallinn, V. Pärnu mnt. 12, tel. 462-60.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna Konservatooriumi klaverimeister ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8-15, telef. 453-26.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tünnid, klaver ja orel.

Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10

Tenno Vironi
LAULU-STUUDIO.

Ooperi- ja romansiklass avat.
Muusikajuht S. MAMONTOV
Näitejuht A. SALLIK
Koorijuht B. KURSK

Jakobsoni t. 4-7. Vastuvõtt igap. 6-8.

Uudis segakooridele!

1936. a.

laulupidude laulud.

Virumaa VII ja Viljandimaa VII laulupidude üldsegakooride kava.
Hind: Lauljate Liidu liikmeile 60 senti, teistele 90 senti.

See kogu sisaldab 16 uuemat ja vanemat laulu, millistest mitmed on auhinnatud Lauljate Liidu võistlustel ja ilmunud esmakordselt.

Tähelepanu! Seda nooti on trükitud arvul, mis vastab ülalmainitud laulupidudest osavõtjate arvule. Kuna aga noodi vastu tuntakse suurt huvi üle maa, siis palutakse laulupidudest osavõtvaid koore tellimistega rutata!

Saadaval: Lauljate Liidu büroos, Tallinn, Lai 7.

Virumaa kooridele Rakveres, Maavalitsuses.

Viljandimaa kooridele Viljandis „Sakala“ talituses.

*Tähtis uudisteos õppivale
muusikalisele noorsoole!*

Klaverimängu õpetus

Konservatooriumi ja muusikakoolide algkursuse ulatuses 4 andes.
Koostanud muusikapedagoog ja helilooja **RIHO PÄTS**

Selle ulatusliku töö läbiviimist on oma kaastööga abistanud prof. J. Aavik, prof. A. Kapp, prof. A. Lemba, H. Eller, Miina Herman, J. Jürgenson, E. Kapp, A. Karafin, M. Saar, E. Tubin, A. Vedro, T. Vettik, E. Vörk j. t.

Päale oma - muusikaliste originaalpalade sisaldab teos ka maailma muusikakirjanduse klassikute (Bach, Händel, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Schumann, Tšaikovsky j. t.) loomingut ja kaasaegsete silmapaistvamate heliloojate töid, kusjuures eriti on alla kriipsutatud meie hõimurahvaste SOOME ja UNGAGI vastav lastepedagoogiline literatuur. RIKKALIKULT ON KASUTATUD RÕÕMSAID LASTEPÄRASEID EESTI RAHVAVIISEID MOTIIVE, mille käsitus on viidud läbi nii, et juba kõige algelisemal astmel need võimaldavad meelepärast ja huviküllast musitseerimist nii õpilasele üksi kui ka koos õpetajaga või juba edasi jõudnud õpilasega.

Klaverimängu õpetuses on viidud läbi UUS õpilast haarav kergesti arusaadav RÜTMI KÄSITLUS. Õpetajale annab see uusi toetuspunkte õppetöö edukaks läbiviimiseks.

Ilmusid I ja II anne à Kr. 2.-

Saadaval kõigis soliidseis muusikaärides.
NÕUDKE TUTVUMISEKS:

Tallinna Konservatooriumi Kunstinõukogu poolt hääks kiidetud ja Konservatooriumi eelkursuse ning oblig. klaveri klassides õppevahendina soovita- vaks tunnistatud.

KOOLITARVETE JA KIRJASTUSÜHING

„KOOLI-KOOPERATIIV“

(end. K-ü. „Kooperatiiv“), Tallinn, Suur-Karja 11, (Rahvapanga majas). Tel. 456-32.